

DOLENSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA

LASTNIK IN IZDAJATELJ Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtek — Posamezna številka 15 din — LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 330 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1200 din oziroma 5 amer. dolarje — TEKOCI RACUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu št. 608-70/3-24

Stev. 13 (471)

LETO X

NOVO MESTO, 2. APRILA 1959

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKAR: Časopisno podjetje -Slovenski poročevalci- v Ljubljani

Z OBČNEGA ZBORA OKRAJNE ZVEZE DRUŠTEV ZA TELESNO VZGOJO PARTIZAN

Telesna vzgoja

pomaga oblikovati socialistično osebnost mladega človeka

V soboto in nedeljo je bil v Dol. Toplicah letni občni zbor Okrajne zveze društev za telesno vzgojo PARTIZAN; udeležili so se ga delegati 16 društev (izmed 26) in gostje-predstavniki Partizana iz Bihača, republiške zveze Partizan, OLO Novo mesto, OK in obč. komiteja ZKS, okr. odbora Zveze borcev, okr. zveze DPM, okr. sindikalnega sveta, OK LMS in Dolenjskega taborniškega sveta. Vse te je pozdravil predsednik okr. zveze Srečko Skrt in v uvodu najprej podčrtal glavne naloge Partizana v letošnjem jubilejnem letu KPJ, v katerem slavi Partizan tudi 10 let svojega dela. Za njim je prebral poročilo uprave tajnik Danilo Kovačič, poročilo nadzornega odbora pa dr. Luđvik Golež. V nedeljo dopoldne je skupščina z živahno razpravo nadaljevala delo, sprejela načrt za leto 1959 in izvolila nov 35-članski upravni odbor in 11-članski izvršni odbor.

trdili, da večina lanskih sklepov velja tudi še letos, se ne bi pri tem prav nič zmotili.

PRISLUHNI TI ČASU, POTREBAM IN STANJU NA VASI!

Poročilo, še bolj pa razprava na skupščini, sta potrdila dvoje: da je okrajna zveza kot celota lani dosegla precejšne uspehe, zlasti v številkah akcijah, tekmovalnih in nastopih (pri čemer je poročilo preskopo, če že ne kar krivično ocenilo delež športnih panog Partizanovega udejstvovanja v okraju in izven njega, zlasti še uspehe, dosežene v republikih in zveznih

odgovor in tem, da bo treba gojiti v skromnih razmerah in pogojih, ki jih imamo, v se oblike telesne vzgoje in ne le onih najvišjih ali zelo zahtevnih, ki jih brez jealovadnice in orodja ni moč gojiti. Prirodne oblike dela, igre in šport v naravi, težnje; začeti s preprostimi oblikami tam, kjer zdaj sploh nič nimamo, skratka vse

to, kar je že na lanskij skupščini bilo sicer bolj podobno individualnim željam in mnenjem posameznikov, je tokrat izstopilo kot zahteva večine delegatov. O tem in ostalih problemih, uspehih in načrtih okrajne zveze Partizan pa kaj več v prihodnjih številkah našega lista.

Razpravljali smo dovolj

Ze pet mesecev govorimo o novi taritni politiki in novih taritnih pravilnikih. Občinski sindikalni sveti in občinski komiteji so poskrbeli za obsejne politične priprave in s te plati naloge v celoti opravili. Konkretno delo bi morali nadaljevati občinski organi; sveti za delo in občinski referenti za delo ter zbori proizvajalcev, organi delavskega upravljanja, podjetja in kolektivji kot celote. Zaj doslej ni bilo tako in smo danes še vedno na isti točki kot v začetku razprave. Nacelnih govorih in razprav je dovolj. Okrajni svet za delo je pravčasno dal potrebna navodila referentom za delo in svetom za delo. Ugotovljamo, da so ti organi naloge izpolnili le v obliki Videm-Krško. Nikjer drugod ni bilo niti seje sveta za delo, niti seje zbora proizvajalcev, ki bi o tem razpravljala. Podjetja sicer (vsaj nekatera) molče pripravljajo nove tarifne pravilnike, pogosto ne ozičuje se na gospodarsko računico podjetja, kar ni prav. Opaziti je bilo mnogo potovanj na ostala

področja republike in želji, izmenjati mnenja in izkušnje. V manjših podjetjih je čutili pomanjkanje sposobnih kadrov za pripravo novih taritnih pravilnikov. Referenti za delo pri občinah so prejeli navodila kakšnih zakonskih osnov naj se podjetja pri tem delu drže, žaj pa jih niso posredovali naprej. V Uradnem listu FLRJ, št. 6 in 11 so izšli vsi potrebni predpisi in vsa navodila. Podjetja, ki še nimajo pripravljenih zaključnih računov za leto 1958, naj pripravljajo vsaj tekstualni del novih pravilnikov. Pavšalijem naj občine, kjer še niso sprejele družbeni plani, označijo vsaj okvirne datjave, ki jih bodo morali plačati, da to ne bi bilo ovira. Tarifni pravilniki morajo viseti 30 dni v podjetju na vpogled kolektivu, je torej res skrajni čas, da se podjetja tega dela lotijo takoj in z vsu resnostjo.

Ugotovitev letne Partizanove skupščine, da je v 26 društveh registriranih 3650 članov, kar predstavlja 2,4 odst. prebivalstva krat precej podobna obracunu za leto 1957, ko so bili pred delegate postavljeni skoraj podobni problemi in ugotovitve:

Delegati in gostje med branjem poročila upravnega odbora

stava v okraju, je močno podobna enakim ugotovitev na lanskij skupščini. Vprašanje množičnega vključevanja delavske, vajenske in kmečke mladine v telesnovzgojne društva v okraju je, kot poročilo samokritično ugotavlja resnično na mrtvi točki in se v zadnjem letu z nje ni kaj prida pomaknilo. Prav zato ni odveč ugotovitev, da je bila skupščina to-

da je v delu telesnovzgojnih organizacij v okraju preveč ozkosti, pa morda ponekod tudi preveč zaverovanost klasične oblike telesne vzgoje, a premalo posluša za čedalje večji pritisk razvoja, ki terjaja enakopravnost najrazličnejših panog telesnovzgojnega uveljavljanja — od navadnih iger, preprostih skokov, tekov in žoganja, do športa in telovadbe. In če bi

srečanjih), in drugič: da je pot do množičnosti v organizaciji treba nastopiti drugače kot doslej. Ni vse samo materialna osnova, čeprav je ta-ta precej važna; še važnejša je — zlasti v skromnih pogojih naše vasi in nerazvitosti, ki jo še vedno imamo! — vsebina, oblika in metoda dela Partizana. Delegati na skupščini so potrdili mnenje, da družbeni razvoj čedalje bolj pritiska na klasično vsebino telesne vzgoje, kar je ugotovili tudi lanskij kongres telesne vzgoje in pokazal vrsto smernic za nadaljnje, uspešnejše delo na tem področju družbenega življenja, Igra, šport in telovadba se morajo — prilagojene razmeram, v katerih živi ta ali oni kraj, kolektiv, sola oz. organizacija — prepletati in dopoljevati! — Enostranska usmerjenost nam samo škoduje in zožuje naše vrste;

Razgibana razprava na skupščini (o kateri bomo zaradi pomanjkanja prostora poročali še v prihodnjih številkah, kot tudi o pobudah, ki so jih prispevali delegati konferenci) je bila tokrat boljša kot letno poročilo okrajne zveze, saj ni samo registrirala opravljenega dela, temveč iskala tudi rešitev za glavno vprašanje in naloge, ki je pred nami:

kako zagotoviti množičnost v organizaciji? Menimo, da je

NOVI UPRAVNI ODBORI

Ker je po zakonu podaljšana mandatna doba na dve leti le delavskim svetom, ne pa tudi upravnim odborom, bomo v aprilu volili nove upravne odbore. Pri izbiri, koga voliti v nov upravni odbor, naj razpravljaja ves kolektiv. Organi delavskega upravljanja so opravili doslej veliko delo, gospodarjski in politični razvoj pa jim postavlja vsak dan nove naloge, ki so čedalje večje. Priprave na volitve novih upravnih odborov v podjetjih naj bodo prav zategadelj temeljit in vsestranske.

7. april — svetovni dan zdravja

Ob letošnjem svetovnem dnevu zdravja bodo po vsem svetu obravnavali izredno važno vprašanje: »Duševno zdravje in duševne bolezni v sodobnem svetu«. Vse leto 1960 pa bo namenjeno problematiki duševnega zdravja.

Občina Trebnje pred volitvami

Zbori za predlaganje kandidatov v občinski zbor so zaključeni. Udeležba prebivalcev je bila povsod dobra. Največ so razpravljali o komunalnih vprašanjih ter o nadvozih in podvozih na avto cesti. Ker je bilo iz poročil, ki so jih podali odborniki, razvidno, da občina uporablja znatna sredstva za zdravstveno in socialno zaščito, so o tem povsod živo razpravljali. Ugotovili so, da bi občina sicer lahko ta sredstva uspešno uporabila v druge namene in da marsikdo izkorišča zdravstveno in socialno zaščito. Stekel je tudi pogovor o splošnem zdravstvenem zavarovanju, ki ga posamezniki želijo. Večina kmetov je za pogodbeno sodelovanje z državo — to da proti kooperaciji... Ker je obdobje isto, je to dokaz, da kmetijske zadruge še niso dovolj naredile in raztolmačile pomena takšnega načina obdelave zemlje. Pogodbeno sodelovanje bo močete uresničiti le, če bodo zadruge naše skupen jezik s kmeti. Zbori volivcev za predlaganje kandidatov

v kmetijsko in industrijsko skupino zbora proizvajalcev se potekajo. V kmetijski skupini so zbori skupno z občinskimi zbori kmetijskih zadrug.

Občine Brežice, Crnomelj, Videm-Krško in Žužemberk sprejele družbene plane

Preteklo soboto in v ponedeljek so na skupnih sejah ObLO Videm-Krško in ObLO Brežice, Crnomelj in Žužemberk sprejele družbene plane in proračune za leto 1959. Več bomo o tem poročali v prihodnji številki.

VREME

ZA ČAS OD 2. DO 12. APRILA
V splošnem nestalne s pogostimi, deloma močnimi padavinami. Hkrati pričakujemo prej ali slej močno ohladičev s snegom do nižin, kasneje v prvi jasni noči slana.

Samo še 5 dni!

V soboto, 28. marca, je bilo na OLO Novo mesto posvetovalje v zvezi z nacionalizacijo najemnih stavb, ki so se ga udeležili predstavniki vseh občinskih ljudskih odborov naše okraja in predstavniki republiške sekretariata za pravosodje dr. Grošelj. V razpravi smo razbrali, da se občine temeljito pripravljajo na nacionalizacijo stavb, medtem ko lastniki ne kažejo posebnega zanimanja, saj je bilo doslej dvignjenih na občinah zelo malo obrabecev za prijavo in je bilo tudi zelo malo izpolnjenih prijav oddanih. Kot je videti, lastniki čakajo še nekakšnih

navodil, čeprav je že s samim zakonom, poteče 7. aprila, zato pozivamo državljane, naj prijave vložijo pravčasno. Če ste kolikšjak v dvomu, raje vložite prijavo kot ne!

Rok za prijavo, ki ga določa zakon, poteče 7. aprila, zato pozivamo državljane, naj prijave vložijo pravčasno. Če ste kolikšjak v dvomu, raje vložite prijavo kot ne!

Steljniki dobivajo novo podobo

Krčenje steljnikov v okolici Crnomlja in Dragatuša lepo napreduje. Steljniki že dobivajo videz polj. Buldožerji so končali glavna dela pri podiranju dreves. Kmetovalci pospravljajo zadnje breze ter sežigajo veje in grmovje. Na vrsti je že pospravljanje štorov in plantiranje. Se malo, pa bodo začeli obračati prve brazde na novih njivah.

Hmelj tudi v Dragatušu

Ta dni so bila končana dela pri postavljanju hišnice za 5 ha hmeljevega nasada v Dragatušu. Na vrsti je saditev hmelja. Številni drogovi in med njimi napeta mreža dajejo dragatuškemu polju novo podobo, še lepše pa bo polje, ko se bo začela rožat razcvetela. Kmalu bomo govorili tudi o dragatuških obiračih hmelja.

J. S.

V petek zvečer je bil v balkonski dvorani ljubljanske univerze sestanek predstavnikov OLO s študentskipendisti novomeške okraja. Udeležili so se ga: ljudska poslanka ing. Vilma Pirkovič, prosv. inšpektor Ivan Jurčec in član sekretariata OK ZKS Franc Setine. Seznanili so se s pestro problematiko visokošolcev, o kateri bomo pisali v prih. številki našega tednika.

VII. MDB — v Makedonijo!

20. aprila bo odšla VII. novomeška MDB »Milan Majcen« v Makedonijo. Danes vam predstavljamo njen štab.

Komandant brigade Edo Cirnški. Namestnik komandanta Jože Urh, kmetijski tehnik iz Crnomlja, član sekretariata okrajnega komiteja LMS Novo mesto, ki je odgovoren za kmečko mladino. Do sedaj še ni sodeloval na nobeni delovni akciji. Sekretarka brigade Metka Alič je že sodelovala na delovni akciji in to pred leti v brigadi, ki je ravno tako nosila ime Milana Majcena. In je delala in igra odlično klavirsko harmoniko in klavir. V celvilu je njegov konjček lov in glasba. V brigadi bo imel še funkcijo — bo namreč »brigadni očka«.

Predsednik LMS v brigadi bo Jože Bojanc iz Novoga mesta, član okrajnega komiteja LMS Novo mesto. Je zelo aktiven mladinec. Alojz Bartolj iz Novoga mesta bo v brigadi referent Ljudske tehnike. V kratkem razgovoru s člani ožjega štaba VII. novomeške MDB »Milan Majcen« smo izvedeli naslednje:

Vsi želijo da bi dosjeli na avto cesti čim lepše uspehe, da bi tudi ta novomeška mladinska brigada ne prekinila tradicije, ki jo imajo brigade do sedaj, da nit ena ni bila manj kot štirikrat udarna. Vsi želijo, da bi brigada sestavljala res najboljši mladinci — zadrudniki, ki jim naj bo brigada nagrada za delo v mladinski organizaciji. Le kratak čas, pa bo odšlo v Makedonijo več kot sto naših mladincev. Graditi bodo cesto bratstva in enotnosti, ki bo utrdila še tesnejše vezi med bratskimimi narodi.

Vsi želijo da bi dosjeli na avto cesti čim lepše uspehe, da bi tudi ta novomeška mladinska brigada ne prekinila tradicije, ki jo imajo brigade do sedaj, da nit ena ni bila manj kot štirikrat udarna. Vsi želijo, da bi brigada sestavljala res najboljši mladinci — zadrudniki, ki jim naj bo brigada nagrada za delo v mladinski organizaciji. Le kratak čas, pa bo odšlo v Makedonijo več kot sto naših mladincev. Graditi bodo cesto bratstva in enotnosti, ki bo utrdila še tesnejše vezi med bratskimimi narodi.

Edo Cirnški, Jože Urh, Metka Alič, Tone Rema, Janko Saje, Jože Bojanc

POZIV

Republiški odbor za proslavo 40-letnice KPJ v Sloveniji pripravlja skupno z Zgodovinskimi arhivom CK ZKS in Muzejem NO razstavo »40 let obstoja Komunistične partije Jugoslavije« in s tem v zvezi poziva vse tovariše, ki razpolagajo s kakršnim koli gradivom zgodovinske vrednosti iz dobe delovanja Komunistične partije Jugoslavije 1919—1959.

Pogodbior za razstavo bo lahko koristno uporabil prav vsa, kar se nanaša na delovanje Partije na raznih področjih javnega življenja, to je pisano in fisko gradivo (zapisniki, pisma, beležke, dopisi, okrožnice, poročila, letaki, brošure, knjige — zlasti take z rokopiisnimi pripombami, časopisi, revije, fotografije, članske izkaznice, propusnice in osebni dokumenti, skice, zemljevidi). Še bolj bo odbor potreboval predmete, kot zastave in uniforme raznih delavskih in sploh naprednih društev, žige, razmnoževalne aparate za ilegalno literaturo, štance, značke, torbice in kovčke, predmete, ki so jih ljudje izdelali ali uporabljali v zaporih in internacijah, orožje, opremo iz bunkerjev, bolnic in tehnik, predmete za maskiranje, predmete za mučenje borcev za svobodo, pripravre za sabotažo, pisalne stroje, črke in ostale tiskarske pripomočke itd.

Prosimo, da vsak kos, ki ga pošljete, pa naj bo to pisan dokument ali predmet, zanesljivo dokumentirate, se pravi natanko poveste, kdo ga je uporabljal, v kakšne namene, kdaj in druge podrobnosti. Na fotografijah je treba označiti osebo s številkami in napisati k številkam, legalna in ilegalna imena.

Vse, kar želite oddati, pošljite ali prinesite osebno v Zgodovinski arhiv CK ZKS, Ljubljana, Trg revolucije 1.

Materiale odkupujemo ali sprejemamo v posojilo. Odbor jamči za vrnitev izposojenih materialov. Od materialov, ki jih bo možno preslikati, bodo tovariši poleg svojih materialov prejeli še nove kopije hkrati s povrnitvijo vseh stroškov pošiljanja. Fotografije vrne mo v 14 dneh, ostalo po razstavi.

Materiale pošljite ali pa sporočite naslove, kje jih dobimo, čimprej ali vsaj do 15. aprila 1959 na naslov: Zgodovinski arhiv CK ZKS, Ljubljana, Trg revolucije številka 1, telef. številka 23-571.

Ce kdo sam ne razpolaga z naštetimi predmeti, pač pa ve, kje so, naj, prosimo, sporoči naslov dotičnega, ki to hrani.

Razstavo bo prevzel Muzej narodne osvoboditve, ki se bo s tem tudi preoblikoval in preimenoval v Muzej revolucije. Tako razstava ne bo samo občasna, temveč se bo spremenila v stalno, kar še posebej podčrtava njeno pomembnost.

Prosimo tovariše, da se odzovejo temu pozivu in tako prispevajo h kvaliteti naše partijske razstave in bodočega Muzeja revolucije.

Republiški odbor za proslavo 40-letnice KPJ v Sloveniji

Na Čatežu je pomlad

Marelice in ringloji so v evetju. Ljudje delajo po v-nogradih. Na ozeleneli travi po parobkih posejane trobentice, vijolice, spominčice, spomladanski ježran in drugo cvetje. Pomlad ni le v zraku, na travnikih in drevju. Tudi v srcih skromnih prebivalcev Čateža pri Trebnjem in okolinskih vasi diha. Letos so odprli veliko, lepo, novo šolsko poslopje. Skoro sami so ga zgradili. Temeljno so popravili štiri kilometre vaških poti, elektrificirali so vas Goljsek, uredili mrtvašnico na pokopališču in še marsikaj drugega. Če ustaviš kogar koli od vaščanov in ga poprašaj: »Kako ste vse to naredili?« se bo nasmehnil in dejal: »Naš krajevni odbor! Kar s predsednikom, tovarišem Anžlovarjem se pomenile in če bo odhitel po opravkih.

Fran Anžlovar, predsednik krajevnega odbora na Čatežu: »Dobre volje nam doslej še nikoli ni zmanjkalo, denarja pa še večkrat...«

Krajevni odbor je delaven. Uspešni smo predvsem zato, ker imamo vse seje skupno z odborom Socialistične zveze in s ključujemo razen tega tudi posvetovalne sestanke vseh družbenih organizacij, kjer rešujemo vsa vprašanja skupno. Tako smo pričeli, ko smo upotobili, da je lažje delati, če sodeluje več ljudi. Razen tega si tako ustvarimo boljši pregled nad delom na vsem področju. Ljudje so naše delo podprli na razne načine, predvsem

Videm-Krško: 121 novih stanovanj

V Vidmu-Krškem bodo letos začeli graditi 121 stanovanj. Sredstva zanje so prispevali: Celuloza, občina in ostala podjetja. Stanovajska uprava pri občinskem ljudskem odboru ima nad 200 nerešenih prošelj za stanovanja, ki jih bodo predvidoma rešili v dveh, treh letih.

V ponedeljek 30. marca se je začel v Vidmu-Krškem seminar za sindikalne odbornike. Imeli bodo šest predavanj.

V Tovarni celuloze in papirja imajo tečaj za kvalificirane delavce, ki ga obiskuje 35 ljudi. Trajal bo tri mesece.

V Semiču gradijo

Temelji za osem stanovanjski blok v Semiču so že izkopani. Ob njih so kupi gradbenega materiala. Za gradnjo osmoročja je poskrbel občinski ljudski odbor skupno z obratom IEV Vrtača. Blok bo namenjen delavcem in uslužbencem obrata IEV.

S 1. aprilom so bile zaključene volitve in osnovne organizacije ZK v občini Videm-Krško, 9. maja pa na občinska konferenca ZK. V preteklem mesecu je bilo na področju občine sprejetih v Zvezo komunistov 7 mladincev.

NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Zakonska ureditev stanovanjskih vprašanj

Ze lani smo bralce seznanili z vsebino osnutkov s področja stanovanjske zakonodaje. Zdaj, po dolžnih spremembah, sprejetih po razpravi, so prišli osnutki zakonov pred skupščinski odbor. Ko bodo odbori proučili vse osnutke, bo o njih razpravljala še zvezna ljudska skupščina. Med najvažnejšimi zakoni s tega področja bo nedvomno zakon o stanovanjskih skupnostih.

Ta zakon bo uredil pravni in politični položaj stanovanjske skupnosti, o čemur pa bo tudi obseg njene dejavnosti. Očrtal pravimo zato, ker zakon ne bo določil okvira kalupov, po katerih bi morali povsod enako organizirati stanovanjske skupnosti. Prilike in pogoji so namreč zelo različni, in prav v tem, da dopušča prilagoditve potrebam, in zahtevam prebivalcev določene stanovanjske skupnosti, je odlika novega zakona. Poleg tega, da daje okviru za dejavnost stanovanjskih skupnosti, opozarja zakon tudi na vse možne vrste finansiranja take skupnosti. Nedvomno bodo morale bodoče in že ustanovljene stanovanjske skupnosti graditi svojo dejavnost predvsem na samopriskpeku stanovalcev. Seje potem naj bi predstavljala vir dohodka tudi sredstva, ki jih bodo prispevali kolektivni gospodarski organizaciji, del najemnih za stanovanja itd. Seveda bodo lahko prispevala sredstva za stanovanjske skupnosti tudi občine. (Nekatere občine so že letos oddale nekaj sredstev, ki jih bodo dale stanovanjskim skupnostim. Več denarja so namenile tistim skupnostim, ki so same, torej s samopriskpevom, zbrale več in tudi sicer kažejo večjo privzadnost pri urejanju vprašanj, ki zanimajo vse prebivalce. Taka merila so prav gotovo umestna).

Sicer pa zakonski osnutek upošteva, da se bodo stanovanjske skupnosti še močno razvijale in da je ta razvoj dolgotrajnejši proces, odvisen od našega materialnega napredka. Osnovna naloga stanovanjskih skupnosti bo, da samostojno ali pa skupaj z občino organizirajo in pospešujejo komunalne, socialne, zdravstvene in druge dejavnosti, ki bodo služile neposredno družini in zaposlenemu človeku. Med nove naloge, to je take, ki jih je prinesla razprava o osnutku zakona, je treba šteti skrb za trgovino in delo s potrošniškimi sveti. Potrošniški sveti so sicer samostojni družbeni organi, ki naj skrbje za napredek in imajo nadzor nad poslovanjem v trgovini — vendar pa naj bi stanovanjske skupnosti koordinirale in organizirale njihovo delo. Zakon ureja tudi vprašanje servisov. S posebnim predpisom bo določen tudi delokrog teh ustanov. Zlasti teh predpisov si v že ustanovljenih stanovanjskih skupnostih močno žele. Zakon bo odredil, da servisi ne morejo ustvarjati dobička. Zato bodo tudi obveznosti teh organizacij do skupnosti opuščen. Seveda pa ne bo moč proglasiti vsako obrtno dejavnost za servis. V nekaterih krajih so to razumeli preveč dobesedno in nekje so kar peskarja (privatnega obrtnika) proglasili za servise. Le-ta je bil seveda navdušen, ker so se mu zmanjšale obveznosti do družbe, pri tem pa cen ni znižal za več kot nekaj dinarjev. Tako seveda ne gre.

Zakon o stanovanjskih skupnostih uvaja tudi mirovne svete (ime najbrž ni najbolj posrečeno). Ti organi stanovanjske skupnosti bodo reševali vse spore okoli stanarin, medsebojnih odnosov, kadar gre za stanovanja in podobno. Nedvomno bodo naloge teh svetov važne. Pomemben bo tudi zakon o stanovanjskih odnosih. Kot vsi ostali, tudi ta zakon utrjuje in razširja družbeno upravljanje s stanovanji. Upravljanje se bo še bolj približalo stanovalcem. Zato bo odgovornost za red, vzdrževanje hiš itd. še bolj odvisna od uporabnikov stanovanj. Ker je uporaba stanovanja zelo važna pravica državljana, zakon prav te pravice in dolžnosti podrobno ureja. Med drugim ukinja podnajemniške odnose. V bodoče namreč ne bo mogoče vsiljevati podnajemnikov v že zasedena stanovanja. Če pa se bo sostanovalec odsečil, bo ostalo stanovanje lasti oziroma v uporabi tistega, ki ostane. Pri tem zlasti v mestih mnogo razpravljajo o oddaljanju sob, češ, potem bodo nekateri lahko služili. To bo res le toliko časa, dokler ne bomo začeli postopoma uvajati ekonomskih najemnin, to je takih, s katerimi bo stanovalec odplačeval dejanske stroške za gradnjo. Takrat bo vsakdo zainteresiran, da bo imel le tako stanovanje, kakršnega potrebuje — ne večje. Sicer pa o urejanju teh vprašanj še razpravljajo, ker bi se o pomanjkanju samskih sob lahko posamezniki začeli že vedno okoriščati na račun drugih. Zlasti važna je določilo, ki pravi, da s stanovanji razpolaga tudi investitor. Podjetja se bodo zato veliko bolj zanimala za gradnjo, ker bodo s stanovanji, zgrajenimi s lastnimi sredstvi, razpolagala sama. To ukinja še poslednje ostanke administrativnega razdeljevanja stanovanj.

V Trebnjem ne bo več prahu

Ta mesec bodo pričeli s pripraviljanji delj za asfaltiranje ceste skozi naselje. Vsa potrebna gradivo je že pripravljeno, zagotovljena pa so tudi potrebna sredstva. Na nedavnem zboru volivcev so razpravljali tudi o tem, da bo zaradi ureditve treba skrbeti za lepšo zunanjo podobo naselja. Sklepnili so prebrati vse stavbe, ker se jim zaredi dosedanjega prahu ne pozna več barva, poskrbeli bodo, da bo nasad okoli sopenika padlim bolj oskrbovan, da ne bo smeti po cesti in podobno. Le tako naprej!

Kapljičice iz Dol. Toplice

Požar v obratu »Novolesa« v Straži je ponovno dokazal, da potrebuje topličsko gasilsko društvo svoj avto. V nekaj minutah po klicu sirene so se gasilci zbrali na avtomobilu, ki ni mogel dobiti Kamion iz Straže, ki je pripeljal po gasilce, je naložil najprej podtumske in šele nato topličke. Tako je preteklo tričetrt ure, preden so prispeli na kraj požara. Na sredo so med tem že novomeški gasilci požar omejili. Priznan je noven dokaz, da potrebujejo topličski gasilci svoj avtomobil!

Pred kratkim je kopaljska uprava preprekala odista in delno obnovila svoje prostore. Zdravilišče je zdaj spet odprto.

KZ Dolenjske Toplice je začela graditi garažo za poljedeljske stroje. Zadruga je oskrbela kmetovalcem tudi pomladansko škropljenje sadnega drevja in oranja s traktorskim glavno orab pa poveča splošnemu napredku kmetijstva.

Umetno osemenjevanje

Se pred nekaj leti so naš kmetovalci nezaušno sprejemali »novost« — umetno osemenjevanje v živinoreji. Ta stvar pa ni taka novost, kot bi kdo mislil. Preden je bila metoda umetnega osemenjevanja prinesena k nam, je bila v svet, tu že tako znana, da ni bilo naprednega gospodarstva v Sovjetski zvezi, ZDA, v Franciji, Nemčiji, Italiji itd., ki ne bi bilo uporabljalo prednosti te metode. Torej smo umetno osemenjevanje živine dobili precej pozno, čeprav so se pred zadnjo vojno prihajali v Jugoslavijo italijanski strokovnjaki in propagirali to metodo, vendar brez uspeha. Naj še omenimo, da je prve poskuse z umetnim osemenjevanjem živali še pred 200 leti delal znani italijanski učenjak Spallanzani, praktično pa je v živinoreji vveljal umetno osemenjevanje leta 1899 ruski učenjak Ivanov.

Zavili smo po sestanku v bližnjem gostilno. Saj veste, govorenje, dim cigaret, razprava, sklepi, pa šlovska začelja. Prav prijazno poplakne več ali manj plodne besede »dva deca«. Stali smo pri točilni mizi, pogovor je teklo od vsakdanjih stvarih.

Zdaj se so vrata s trščem odprla. V sobo je »padel« ON, ves povljan, prašen, s podplutimi očmi. Poznamo ga, eden naših je, delavec iz našega kolektiva. Saj veste, kakšen je človek, če »ga ima«: enega za drugim nas je vse tri za rokave zvelel za mizo pa naročil liter. Da ni zamere, prepira in vsega, kar običajno sledi, če je nekdo v takem stanju, smo mu popustili in ga poslušali. Govoril je sicer malo jekljaje, toda od začetka se kar pametno. Ko je nato spil že večino nacočenega litra (mi smo nesli vsak svoja dva deci s seboj k mizi), ga je zagrabilo. »Auf, auf!« je zadenelo po gostilni. Drugi gostje so se začudeno obračali k naši mizi. Nekaj ga je piličilo, pa je začel razgrajati. Mirilo smo ga, naj bo pameten, saj tako kričanje nikomur nič ne koristi niti škoduje, pa ga je še bolj razjezilo. Ponovno je treščila pest po sredi mize, da so kozarci in liter kar poskočili. Potem se je malo umiril. Pravil nam je svoje težave, da je sam, da spi pri sorodnikih na senu, da ga nobena ne mara in kdo ve, kaj še vse. Vse je povedal po resnici, toda še vedno je nalival vase pivčajo.

Ne bilo je kar 500 din za liter), pa smo se skupno odpravili ven. Nekaj časa nam je sledil, nato pa se je kot med sladak opravičil, da je pozabil kupiti cigarete za jutri, »za na štih, veš!«

Odmalaj se je v naslednjo gostilno. Mi smo šli domov. Eden je rekel, da bi skoraj stavil, da ga jutri ne bo v službo, da bo mesto ob njegovem stroju prazno. Cigarete so mu le izgovor.

In naslednji dan? Ob malici, ko smo stali na dvorišču, je prišel. Nič manj povljan kot včeraj, nič manj prašen. Se bolj krvave oči je imel, vratarju se je izmuznil, da se mora opravičiti, da je imel »opraveke«. Stopili smo k njemu, da »q odvrnemo od postopanja med stroji in

Od 3. do 9. maja Teden Rdečega križa

Letošnji teden Rdečega križa bo od 3. do 9. maja. Letos bomo praznovali tudi stoletnico ustanovitve te humane mednarodne organizacije. Teden bo posvečen aktivnejšemu sodelovanju članstva in vseh državljanov na prostovoljnih akcijah RK.

V Brežicah: zamenjava žita za moko

V kratkem bodo začeli v brežički občini akcijo zamenjave žita za moko. Tako kmetom ne bo treba voziti žita v mlin, večjih tudi 30 km daleč, ampak ga bodo lahko ugodneje zamenjali v trgovini za moko. O tej akciji bodo prebivalci poučeni na zborih volivcev.

Od 23. do 28. marca je bil v Brežicah seminar za predsednike in tajnike sindikalnih po-družnic o problematiki pri se-

stavljanju novih tarifnih pravicov, o vlogi sindikatov v družbenem upravljanju, o vlogi občinskih sindikalnih svetov in o delitvi dohodka gospodarskih organizacij itd.

Vodno gospodarstvo Brežice grad v Čatežu garazo. Zgradba bo dolga 30 m. Imela bo garazo za buldožerje in bage, avtomatično delavnico, kovačnico in skladišče.

12 milijonov škode

Na letošnji prvi pomladanski večer se je ob 23. uri prikazal rdeči petelin na streho sušilnice parketnih desčic Novolesovega obrata v Straži. Prvi ga je zagledal Karel Končija, nočni čuvaj v akcijah bivših vozovnih delavcev in na požar opozoril nekaj delavcev v parketu. Začel so gasiti, sirena pa je v najkrajšem času privabila še gasilce PGD Dol. Straža in Vavta vse, zatem pa so prišli: Novolesova obrata gasilska enota iz Novega mesta, 3 industrijske gasilske čete, 6 prost. gasil. društev iz Toplice, Podturna, Dvora, Prečene, Novega mesta, Smihela in poklicni gasilci iz Ljubljane. S požarom ni imel čisto nič, je uspešno požar lokaliziral in okoli 5 ure zjutraj so bili uničevalnega ognju popolnoma kos. Osvarovali so veliko premoženje, medtem ko je zgorelo ostrišje iz 3 milijonov dinarjev, del sušilnic in 3 sušilne komore v strem. delu. Zgorelo je tudi pribl. 70 kubičnih metrov parketnih desčic (friz).

Kako je nastala nesreča, bo te dni ugotovila strokovna komisija. Vse pa kaže, da je treba iskati vzroke v starosti, ki je pravi pomanjkljivi tehnični napeljavlj glavnega voda do notranje instalacije, ki je bila sicer v redu. Zaščitna mreža pred ventilatorji v sušilnici je bila malo prevelika in je dopuščala sučnost, da pride kak kos lesa (parketa) v notranjost ventilatorja. Če se je zgodilo to, potem je kratka pot do zlova v ventilatorju, ki se ni več vrtil enakomerno, pač pa je povzročil trenje v krogljenem jezaju. Mogoče je tudi, da je prišlo do kratkega stika v napeljavi v stremnem stolu, vendar bodo o tem dali zadnjo oceno strokovnjaki.

Načrti za dve tretjini v Sevnici

Občinski zbor proizvajalcev je na zadnji seji razpravil in sprejel priporočila v zvezi s splošno akcijo dveh tretjin ter o tarifni politiki. Poglejmo dana vprašanja, ki se nanašajo na sredstva dveh tretjin in investicijske sklade občine.

V uvodu je bila prikazana zbrava potreba po znatni nad 400 milijonov dinarjev, ki naj bi se v prid občani uresničila v naslednjih nekaj letih. To je nekje vrste perspektivni plan za korišćenje sredstev iz teh dveh fondov. Za tekoče leto, ali pa vsaj za leto in prihodne, pa so bile kot prvenstvene osvojene sledeče naloge, ki jih finanširali iz teh sredstev:

Na prvem mestu je prepovedna izboljšava ceste na odseku Šmarje-Sevnica. Ta dela bi se imela pričeti že kmalu, čisto bi utrdili, popravili in po površini asfaltirali. V razpravi je bil prikazan ogromen porast prometa na tej cesti. S priključitvijo dela razporežnega občinskega ljudskega odbora Radeče se je občine sevnice občine povečalo. Za to povečanje in že tudi za obstoječe stanje je na drugem mestu predvidena nadaljnja faza v izgradnji občinske stavbe. Nadzirdati mislijo še eno nadstropje, kar je v načrtu že od vsega začetka. Brez dvoma bodo Krmeljčani pozdravili naslednjo točko — gradnja zdravstvene postaje Krmelj. Ta je za kraj še kot potrebna. Novo naselje za Kopaljsko budo dve učilnici, ker je pouk še vedno v neprimernih prostorih. Šola je v gradnji že drugo leto. En del sredstev, kolikor jih ne bodo dali sami, bi občina namenila za začetna dela pri gradnji sobno dnega obrata družbene prehrane, mesnice in mlekarne v Šmarju. Tu v bližini je največ delavcev, oskrba s temi živili pa je pomanjkljiva. Investicija za to kombinirano stanovanjsko-trgovsko stavbo sta Kmetijska zadruga in Gostinjsko podjetje. Z ozirom na velik pomen gasilstva je en del sredstev predviden za dograditev (ureditev fasade)

ZABELEŽENO

Kaj pa imam od SZDL?

Dragi tovariši ali tovaršica! K tebi je prišel blaginjak osnovne organizacije SZDL po članarino. 120 dinarjev je treba plačati za vse leto. Osorno ga zavrneš z vprašanjem: Kaj pa imam od SZDL?

Praviš, da nimaš nič od nje in si morda celo prapričan v to. Socialistična zveza naslednica OF, organizacije, ki je povedala naše ljudstvo skozi težko štiriletno osvobodilno borbo. Ko smo si priborili svobodo, smo začeli graditi socializem. Morda boš vprašal: Za koga? Za nas, dragi tovariši! Mi vsi, člani SZDL, ga gradimo zase. Zato pomeni SZDL obtem tudi socializem.

Kaj imam od SZDL si vprašal in odgovoril samemu sebi: Nič! Pozabili si, da pred svobodo nisi imel elektrike v hiši. Takrat nisi vedel, kaj je to elektrika, nisi kuharica in nisi vsak dan poslušal radija. Vsa v morda tudi ti sam, je nosila kalno vodo iz oddaljene vodnjaka. Danes imaš vaški vodik in čisto vodo, mogoče celo pipo pred hišo. Po vojni si popravil hišo, nekaj majhna okna so nadomestila velika in zračna. Dolge ure si potreboval nekaj za hojo v mesto. Danes sešes v udobni avto, postaja je nedaleč od hiše, in te odpelje. Včasih je bilo težko najti delo, spomni se kako pogosto stoma ste jokali po vaseh, ki je odhajal sorodnik s trebuhom za kruhom v Ameriko, Nemčijo in drugam. Danes se skoro pol vozi vozi v bližnje mesto ali tovarno. Vsi stuzijo denar, socialno so zavarovani in tudi pokojnino bodo prejeli. Rad potarnaš nad visokimi davki, pa kljub temu ne veš primera, da bi po vojni šla zaradi davkov kmetija na boben. Prej je bilo tega veliko. Spomni se, kako je vsa vas popilovala tuberkulozega paščana, ki je hiral in hiral, dokler ni umrl. Zdaj so trije ali štiri ljudje iz bližnje okolice, mogoče tudi kdo iz tvoje vase brezplačno zdravijo na tuberkulozno oddelku novomeške bolnišnice ali na Golniku. Tvoja žena gre rodit v porodnišnico in niti belica ne plačaš, ko greš čez šest, sedem, mogoče tudi štirinajst dni srečen po njo in otroka. Pogled še svoje otroke, kako so oblečeni, in se spomni, kako si bil ti. Za 150 dinarjev na mesec dobi vo šoli vsak dan malico, ti si pa jedel meso le na praznike, sicer pa otepala žgance. Vse to je socializem, dragi tovariši. Iz dneva v dan je lažje in boljše, zato radi pozabimo kako je bilo včasih. Prav je, da si osvobodimo spomin. Morda bomo ob vsem tem manj nehalni sedanosti.

Družbeni plan še pripravljajo

V občini Trebnje predvidevajo večje investicijske gradnje in v kmetijstvu. Vanj bodo investirali 45 milijonov, od tega zveznih sredstev 3 milijone 200 tisoč dinarjev, republiknih 33 milijonov 600 tisoč dinarjev, občinskih 6 milijonov dinarjev, zadruga organizacije pa bodo prispevale 2 milijona in pol. Oddelek za gospodarstvo občine ima velike težave pri sestavljanju kmetijske pialu družbenega plana, ker še niso določene vse lokacije za gradnje,

- OGLASUJTE
- V DOLENJSKEM
- LISTUI

maga sestri na posestvu, pa mu ona vse to oskrbi. Ko dobi plačo, ji da 4 tisočake, ostalo pa je njegovo. In takrat? Takrat bo spet zavil v gostilno in razbil po mizi, pa se je žil, robantil, pil in spet pil. In potem bo spet žalosten, potr, bolan... Kdo mu bo pomagal? Sodelavci so mu že svetovali, tudi njegov šef se je že nekajkrat resno pogovoril s njim. Objubi, prisije, vsem verjame, da mu hočejo dobro. Ko pa dobi denar, je objulj in priseg konce, potegne ga kot magnet. Zapravi pol ali tudi več plače, večina sam, v enem ali dveh dneh. Takrat se ga drugi ogibajo, kot da bi se ball za svoje rokave. Na srečo je sam, sam za sebe odgovarja, sam sebe preživlja. Ni niti star — 35 ali tam blizu nekje. Nekok so ga na seji sindikalnega odbora kritizirali. Po tistem je vzdržal 4 mesece. Nato nikoli več. Vlak mesec isto. V dveh letih si je kupil srajko in nekaj parov nogavic. Slabo je oblečen. Kdo je kriv za to? Je zdrav, čvrst možkar. Ima delo, ki ga, ves lujem opravlja. Ima prijatelje, znanec, sorodnika. Na nikogar se tesneje ne naveže, vedno ga je za nekaj tednov nazaj sram. Vsak mesec se ga napije v drugi gostilni. Ga bo srečala pamet, ali bo tudi zam veljal pregovor: »... se sprebrne, ko se v jamo zvrne?!

Ob osmih zvečer...

opravičiti in oditi, je nastopila resna nevarnost za naše rokave. Kje pa — sedajle domov? Vse tri nas je držal kot klobč, pa smo potuhitali, da bo najboljše, če gremo kar vsi štirje domov. Ura je bila osem in če bi spal do petih zjutraj, bi se še lahko streznil. Plačali smo (ri-

Zgodba o NJEMU, ki piše

nil je kar 500 din za liter), pa smo se skupno odpravili ven. Nekaj časa nam je sledil, nato pa se je kot med sladak opravičil, da je pozabil kupiti cigarete za jutri, »za na štih, veš!«

Odmalaj se je v naslednjo gostilno. Mi smo šli domov. Eden je rekel, da bi skoraj stavil, da ga jutri ne bo v službo, da bo mesto ob njegovem stroju prazno. Cigarete so mu le izgovor.

In naslednji dan? Ob malici, ko smo stali na dvorišču, je prišel. Nič manj povljan kot včeraj, nič manj prašen. Se bolj krvave oči je imel, vratarju se je izmuznil, da se mora opravičiti, da je imel »opraveke«. Stopili smo k njemu, da »q odvrnemo od postopanja med stroji in

obavujemo pred nevarnostjo. Nekaj časa je še stihl, nato pa se je kot plaz vilsu potok solza. Da je revež, da ga nihče ne spoštuje, da mora vedno samo delati in nič nima od tega, da bo spet imel »plavega« (ki je letos že tretji, pa smo šele v marcu!), pa da mu je včeraj

72

Tončka Majcen SPOMINI NA BORBO

Tako po kapitulaciji Italije se je razširil okrožni komite KPS Novega mesta. Sekretar OK KPS je bil še vedno Franc Črne-Klemen, organizacijski sekretar Kamilo Hilbert, Jože Franko in jaz. 10. oktobra 1943 je bil imenovan v okrajni komite Avgust Jazbinšek-Iko, 17. oktobra Ervin Ferfolja, ki je bil kadrovnik. Ing. Jože Levstik-Vid, dotedanji član OK KPS, je bil imenovan za sekretarja upravne komisije IO OF. V okrajnem odboru OF so bili: sekretar Franc Črne-Klemen, org. sekretar; razen Hilberta in zgornjih so bili še: Jože Penca-Dečko, Jože Franko, Tone Mišič iz Zaloga in mislim, da Dana Kastrič. Dečko je odgovarjal v OO OF za finance, Franko je bil sekretar gospodarske komisije (člani gospodarske komisije od avgusta 1943 Angela Jeršin-Siška, Mira, poročena Kambi, Ljubljana, Beethovnova 12, Bojan Kambi. Tone Mišič, pravnik, je odgovarjal za zakonodajne pravne zadeve, jaz za SPZZ, Dana Kastrič, poročena Bravničar, pa za mladino.

Ze od konca junija 1943 smo imeli na okrožju tudi tov. Ančko Šplihar, ki je vodila administracijo. Pred kapitulacijo smo imeli svoj center pod Novo goro. Za okrajnega kurirja smo imeli že od italijanske ofenzive Hansa Blatnika.

Na teritoriju okrožja Novo mesto je bilo šest podokrožij, ki so bila od junija do razformiranja v novembru 1943 v sledečem organizacijskem sestavu:

Gorjansko podokrožje: sekretar Vencelj Perko, Martin Bajc-Grega, Jože Zamljen-Drežč, Martin Pavlin, Vida Stančič - mladinska aktivistka, Vida Matič - SPZZ (sedaj poročena, kako se piše, ne vem). Kdo je bil še v odboru SPZZ, mi ni znano.

Topliško podokrožje: sekretar Jože Ravbar-Gregor, Lojze Trtnik-Matevž, Martin Šlibar, neki Martin iz Polja, Mara Sačevic za mladino; od 20. junija dalje za SPZZ Ana Kotar, poročena Merčun.

Podokrožni odbor SPZZ Toplice: sekretarka SPZZ Ana Kotar-Angela, poročena Merčun, Trg OF 14, Ljubljana; članice Pepca Kralj iz Verduna, Kolencova mama iz Poljan, Rozalija Pogrlajen iz Podturna, Zupančičeva (sedaj poročena, imena ne vem) iz Toplice, Anica Kovač iz Zgornje Straže.

Te tovaršice so bile vse sekretarke rajonskih odborov SPZZ: Pepca Kralj za rajon Drganja sela, Kolencova za rajon Poljane, Zupančičeva za rajon Toplice, Anica Kovač in neka partizanka Torka za rajon SPZZ Straža.

Podokrožje Trebnje: sekretar Slavko Perpar-Vrbinec, Hovbek, učitelj iz Nemške vasi, Franc List-Marko, Janez Marn-Črtomir, kasneje zloglasni črnoroček, Minka Kovač - SPZZ. Podokrožni odbor SPZZ: Minka Kovač, Ančka List, zdi se mi, da še žena učitelja Hovbeke.

Podokrožje Mirna peč: od maja 1943 do kapitulacije Italije sekretar Franc Somrak iz Kala nad Prečno, po kapitulaciji Italije Viktor Krainer, sedaj Ljubljana; Mimi GLOBEVNIK, poročena Humer, SPZZ; mladinski sekretar, katerega imena ne vem, je padel v nemški ofenzivi. Imena drugih ne vem.

Podokrožni odbor SPZZ Mirna peč: sekretarka Mimi GLOBEVNIK, Zalka Kos, Rupenova mama, Polonca s Karteljevega in še ena.

Podokrožje Mirna peč je imelo pet rajonov po pripovedovanju Mimice GLOBEVNIK. Za rajonski odbor SPZZ Mirna peč se ne spominjam imena sekretarke, za rajonski odbor Dobri sekretarka Francka Slak, za rajon Žužemberk sekretarka Smrkotova, ki je bila kasneje ubita od belogardistov, za rajon Dvor sekretarka neka Micka, doma z Janej pri Dvoru. Na rajonu Ajdovec kot izrazitem terenu belogardistov ni bilo organizacije SPZZ. Zanesljivo je bila na Ajdovcu neka učiteljica, katere mož je bil v internaciji, vendar se javno ni upala delati. Omenjena je tudi dobila od naših socialno podpora. Spominjam se, da je bil rajonski sekretar komiteja za Ajdovec Mirtič, ki je tamkajšnji domačin.

Podokrožje Trebnje: sekretar Anton Sašek, po kapitulaciji Italije sekretar Lenčka Pirč, ki je bila ob nemški ofenzivi 1943 ubita od belogardistov; kasneje do razformiranja podokrožja neki Gasper. Člani Ciril Knez iz Trate, Nace Brzin, oba šele po kapitulaciji Italije; Jože Cigler, Frančiška Ales-Dunja, SPZZ, in za mladino neka Milka iz Novega mesta.

Podokrožni odbor SPZZ Trebnje: sekretarka Frančiška Ales-Dunja, po kapitulaciji Italije Martina Kovačič, članov se pa ne spominjam.

Podokrožje Smarjeta: sekretar Jože Kočar-Kantor, člani Lovro Zan, Lojze Grbec-Rok, Zinka Cerar-Zdenka, SPZZ in za mladino Vida Kastrič, po kapitulaciji Italije še Mica Vidovič, poročena Koren.

Podokrožni odbor: SPZZ Smarjeta: do nemške ofenzive sekretarka Cerar Zinka-Zdenka, nato je šla v partizane, Mica Vidovič in Hrebljanova, drugih se ne spominjam. Tako frontni odbori podokrožij kakor podokrožni odbori SPZZ so v tem organizacijskem sestavu prikazani, vseh imen se pa ne spominjam, niti oseb, s katerimi sem hotela podokrožja izpolniti.

Vaški odbori SPZZ so bili ponekod, kakor na škocjanskem rajonu, postavljeni že prej. Drugod so jih postavljali, tako da so bili do septembra 1943 že skoraj po vsem območju novomeškega okrožja postavljeni, ponekod izvoljeni. Ti odbori so bili dragoceni s svojimi prispevki za NOB. Med drugimi bi hotela pohvaliti tudi žene iz Novega mesta, ki so bile zelo aktivne.

Ves čas se je Partija trudila, da bi razširjala svoje vrste. Posebno vneto se je delalo po kapitulaciji Italije. Tako je bilo med drugim v tem času sprejetih v bivši advokatski pisarni Vasič v Novem mestu 19 oseb, med njimi tudi Vasič Marija, poročena Pirjevce, ki se je po sprejemu v KP v imenu vseh zahvalila.

Med tem časom so se začeli vračati naši ljudje iz italijanske internacije. Ker je bilo veliko število teh, ki so pripadali preko Žužemberka, so na pobudo okrožnega odbora tamkajšnje žene organizirale javno kuhinjo, kjer so se lahko izprežani interniranci okrepčali. Interniranci so se kar štutili nad organizacijo. Mnogo teh tovaršev je odšlo takoj v partizane.

Vlado Lamut: V SPOMIN INTERNIRANCIEM

Ugotovitve o političnem delu v brežiški občini

V sredo 18. marca je posebna komisija Glavnega odbora SZDL Slovenije končala analizo dela nekaterih organizacij, delavskih svetov in združenj svetov občine Brežice. Svoja opažanja je podala na razširjeni seji sekretariata občinskega odbora SZDL Brežice. Ugotovili so predvsem naslednje pomanjkljivosti:

Lokalistično gledanje večine krajevnih in občinskih organi-

zacij ter podjetij in združenj, kar privede do cepljenja namesto do združevanja sredstev. Delo je včasih nenačrtno razdeljeno. V neki vasi je komisija zabeležila več funkcij kot je volivcev. Osnovne organizacije SZDL dajejo vse premalo smerne življenju na vasi. Kmetijstvu primanjkuje strokovnjakov. Pomoč organizacij pri letošnji kooperaciji ni bilo. Bilo je vse

Pravna pomoč članom ZB

Občinski odbor ZB Videm-Krško ima od 4. februarja letos organizirano pravno svetovalnico za svoje člane. Svetovalnico vodi:

a) Bojan Grčar, predsednik okrajnega sodišča v Vidmu-Krški in pravnih, pravnih, kazenskih, zemljiškopravnih in izvršnih zadevah, v zadevah pogodb oporok in tako dalje, in sicer vsako sredo od 15.-17. ure v prostorih okrajnega sodišča;

b) Mirko Požek, referent za pokojnine in invalidnine pri podružnici okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Vidmu-

Krško s področja sindikalnega zavarovanja, in sicer vsako sredo od 15.-17. ure v stavbi zavoda.

Člani ZB, poslužujte se te ugodnosti, ki vam jo organizacija nudi brezplačno. Vsak, ki bo koristil pravno svetovalnico, se bo moral izkazati s potrditvijo osnovne organizacije, da je izpolnil vse obveznosti do organizacije za tekoče leto.

Občinski odbor ZB Videm-Krško hkrati vabi vse tiste tovaršice in tovaršice, stanujoče na področju občine Videm-Krško, ki imajo pogoje za

članstvo v ZB, in sicer: borce NOB, sodelavce NOB in politične aktiviste, zapornike in internirance, ki so zaradi sodelovanja prišli v zapor, internacijo in tako dalje, da pristopijo v organizacijo ZB. Občinski odbor ZB želi v jubilejnem letu 40. obletnice ustanovitve KPJ zaključiti s sprejetjem v svojo organizacijo.

Sevniški taborniki za jubilej Partije

Taborniki iz Sevnice so kiji za počastitev 40. obletnice KPJ zadal lep in koristen delovni načrt, ki vsebuje predvsem obisk Baze 20 v Rogu, kjer bo republiški zborovanje mladine, vključili se bodo tudi v »Tek mladosti«, ki ga bo pod pokroviteljstvom okrajnega odbora Zveze borcev Novo mesto priredilo 19. in 20. aprila uredništvo okrajnega taborniškega glasila »Strela«. Posebej bodo poleg prireditelj pogoda po slavni poti XIV. divizije od Sevnice čez Planino, Bohor, Senovo, ki bo trajal dva dni. V okviru vsilike proslave, 4. julija na Lisci, bodo prejšnji večer zakurili kar tri kresove: na Lisci, Zajčji gori in pri Sevnici. 20. aprila bodo k velikemu tabornemu ognju pred svojim domom povabili prvoborce in poslušali dogodke iz najtežjih dni naših narodov. Ob občinskem priznanju pa bi radi skupno z Zvezo borcev uprizorili taborniško-partizansko nočno igro, v kateri bi pri sodišču ponazorili osvoboditev talcev iz zaporov.

NADALJUJMO TRADICIJE!

V nedeljo, 29. marca, dopoldne je bil v sejni dvorani OLO v Novem mestu občini zbor občinske organizacije ZB Novo mesto. Od gostov so bili prisotni Majska Vals, Martin Pavlin in Jože Ravbar. Predsednik Brane Suhi je podal obširno poročilo, v katerem je in natančno obdelal dejavnost vseh sekcij organizacije. V razpravi so deligati ugotovili, da je največja naloga

ZB nadaljevati borbene tradicije iz NOV v sedanji izgradnji socializma, saj je naša gospodarska izgradnja je nadaljevanje narodnosvobodilnega boja. Nekdanji borce morajo danes pravilno tolačiti državljanom našo zunanjo in notranjo politiko in aktivno nastopati v boju za večjo storilnost, plačevanje po učinku ter podobno. Pogovorili so se tudi o ustanovitvi sekcije za interniranec deportirance in vojne ujetnike. Izvožen je bil nov občinski odbor ZB, ki obsega tudi področje novo priključenih občin Straža in Sentjerne. Dolgoletnemu aktivnemu delavcu v organizaciji in prvoborcju Janezu Zupančiču so podelili v zahvalo in priznanje umetniško sliko.

NAŠ OBIŠK

ODDIH po 32 letih

Preskromna je, da bi sama povedala o sebi kaj več. Raje dela, kot je delala dolgih 32 let v pošto-telegrafski-telefonski službi. Začela je leta 1926 v Novem mestu in dve leti brez plače spoznavala skrivnosti PTT. Potem je prebila 9 let v Mozirju, nakar jo spet srečamo v Novem mestu. Tu jo boj za svobodo in OF povežeja s prvimi organizatorji upora; v njenem stanovanju je bil prvi sestanek Osvobodilne fronte v Novem mestu v jeseni 1941. S pokojnim tovaršem Kostjokovskim je tista leta vneto skrbela, da aparat na pošti po več dni ni so delati. In ko so Italijani kot neumni iskali napako v telegrafu, se je tovaršica Marta potihem smejala. Marsikaj iz tistih dni bi nam lahko povedala: o sestankih in aktiviziranju, o ilegalni literaturi in zbiranju pomoči za borce, o delu na osvobojenem ozemlju v Toplicah, kamor sta odšli z materjo septembra 1943, o vrnitvi v Novo mesto v maju 1945 iz Zadra in ponovnem nastopu službe na pošti, kjer jo srečamo spet 1. junija 1945. Telefonistka, kontrolotkica, pregledovalka računov na TT centru, upravnica okrajne pošte, pa spet kontrolorka in po-

močnica okr. pošte, vse to je bila tovaršica MARTA SILA, vsem znana Novomeščanka in priljubljena družabnica. Včeraj je nastopila zasluženi dopust. Po 32 letih dela, ki pa je z ljubezenjo in veliko vnemo opravljala med nami, uradno danes ni več v službi. A s srcem in

z mislijo bo še vedno pri tovarših v kontroli pa pri telegrafu in telefonu, ki sta po njenem zelo težko opravilo. Pozabila ne bo tudi izven službenih opravkov, saj je bila prva predsednica sindikalne podružnice in predsednica prvega upravnega odbora, ko se je v tej stroki začelo razvijati delavsko samoupravljanje. Ne na pošti ne doma na terenu ni bila nikdar brez funkcije. Zato ji ob zastuženem počitku želijo prijeten odih, zdravlja in dobre volje vsi, ki jo poznajo! Posebej še njeni tovaršiči iz upravnega odbora, sindikalne podružnice in kolektivna pošte v Novem mestu!

premalo raznih seminarjev in predavanj. Podjetja se preveč zanašajo, da bodo dobila velika investicijska posojila, namesto da bi kupovala stroje in drugo opremo po svoji možnosti - vsako leto nekaj. Organizacije so slabo povežane med seboj. Mladinci, ki so sprejeti v ZK, običajno ne delajo potem več v mladinski organizaciji. Povezava med občinskimi odborniki obeh zborov in med volivci je majhna, ali pa je ponekod sploh ni.

To so glavne pomanjkljivosti, ki jih je v delu organizacij in organov upravljanja ugotovila komisija Glavnega odbora SZDL Slovenije. Ni treba posebej omenjati, da je komisija ugotovila tudi celo vrsto primerov dobrega, pozitivnega dela v organizacijah in drugje. Vendar pa so najvažnejše prav našete ugotovitve, da bi Socialistična zveza lahko izboljšala vsebino dela, tudi povsod tam, kjer zdaj socialistična načela ne prihajajo v celoti do izraza ali pa jih ovirajo najrazličnejši pojavi oz. napake v delu.

Elektriko bi radi

V sevnikiški občini je še okoli 30% naseelji in zaselkov brez električne toka. Med najnujnejšimi napoljavami sta predvsem voda v smeri Studenc - Zavrtače - Primož - Hubajnica, ki bi stal okoli 20 milijonov dinarjev, in v smeri Zabu-kovje - Podvrh. Povsod, kjer so zadržala leta napoljavali elektriko so ljudje znatne deleže prispevali sami. Največ težav je s krediti in z drago izvedbo, zato se ta želja prebivalcev le počasi uresničuje.

LANI 94 SKOKOV

Lep uspeh in razvoj aerokluba »Ljudska krila«

V nedeljo, 22. marca, je imel aeroklub »Ljudska krila« svoj letni zbor v Domu JLA v Brežicah. Na zbor so prihiteli pionirji, mladinci in mladinke, sedanjí in prihodnji člani aerokluba iz Kostanjevice, Videm-Krškega in Brežice, da slišijo poročilo o uspehih in preteklem letu in da pretehtajo svoje delo.

Skupščino je začel predsednik aerokluba »Ljudska krila« Stan-ko Verbič in pozdravil prisot-

sedanjih priprav pa lahko sklepamo, da bo to število letos naraslo na 300 članov. Klub je priredil dva tečaja: enega v Brežicah (13 tečajnikov) in enega v Krškem (15 tečajnikov). Z uspehom je opravilo izpite 10 tečajnikov. Lani so člani opravili skupaj 94 skokov - 21 več, kakor leta 1957. Temu uspehu je veliko pripomoglo dobro razumevanje in tesno sodelovanje z aeroklubom »Zaeko Majcen«

ne in goste, med katerimi sta bila tudi predstavnika aeroklubov Maribor in Ptuj in sekretar Letalske zveze Slovenije Cedo Mokole.

Lanska in letošnja skupščina aerokluba Brežice zgovorno pričata, kaj lahko pomeni eno leto dela v taki organizaciji. Ogledmo si nekaj lanskoletnih uspehov.

Število članov kluba se je dvignilo na 260. Na temelju do-

v Mariboru. Letalske zveze Slovenije in JVL. Urejena je bila prostorna delavnica za modelarstvo na področju Brežic, ki je postala središče delovanja mladine, zlasti šolske. V sestavu te delavnice se pripravila še ustanovitev aerofotografskega in radioamaterskega krožka. Modelarji, pod vodstvom Stojana Kajtusa in Karla Bizjaka so opravili nad 2 tisoč delovnih ur, izdelali 15 različnih modelov, 3 bencinske modele in uspešno preizkusil model z raketnim motorčkom. Izdelali so tudi model »leteč krožnik«. Mladji pionirji pa so naredili veliko zmajev in drugih začetniških modelov. Lani je v modelarstvu aktivno delalo 53 pionirjev. Sploh je v zadnjem času zelo naraslo zanimanje pionirjev za modelarstvo in mladincev za padalske tečaje.

Skupščina je bila zaključena s izžrebanjem štirih nagrad. Dve sta brezplačna vožnja z letalom Zagreb - Ljubljana in Ljubljana - Zagreb. Izžrebana sta bila pionir Janez Žiberna iz Kostanjevica in mladinec Slavko Molan iz Dolenje vasi pri Krškem.

Ivica Dobnanović

Pionir Marko Burja pozdravlja predsednika kluba Stanko Verbiča

Več priznanja!

Velika osovobodilna borba je dala za svoje visoke cilje mnoge predragocene žrtve, katerih spomin proučujemo na najrazličnejše načine. Posebno častno mesto so te žrtve naše v srce, spominu, v spomenikih in Spomenicah, ki tako žive in pričuje svoje življenje v nas, v naših krajih, vaseh, mestih in domovih. V večini primerov je naše ponašanje, naša pleteta do njih dostojna, socialistična, tovaršiska. O tem nam mnogo povedo veličastni spomeniki širom po naši domovini. Veličastna slavja njim v čast ter imena, vklešana v granit, domove, tovarne, šole in velike objekte naše socialistične graditve. Spomenice, ki jih hranijo na svojih domovih svoji padli junakov na vidnem mestu, so prav tako dragocen spomin.

Šole posebno v spomnu: Otočec, Smarjeta, Dol, Nemška vas - mogoče so bile še katere in jih je še - ne vem več. Na hodnikih, v veži, sem namreč opazil številne Spomenice žrtev NOB iz dotičnega šolskega okoliša. Ko smo se pozanimali, kako da te vse tu in ne na domovih svojecev, so nam pojasnili, da domači nočejo teh dokumentov, da bi krasili njihove domove. Neprijetno je in tudi nerazumljivo, da svojci teh žrtv ne priznajo za svoje! Ali je tem ljudem, ki danes uživajo novo socialistično življenje in velik razvoj, res vse to ničvredno? Ali so katerikoli pomislili, da brez teh žrtv, katerih imena so napisana na Spomenicah, ne bi bilo našega današnjega novega življenja? Prav je sicer, da so našli ti dokumenti mesto v svojih šolah, da tako vsaj mladina ve za te žrtve in se iz njihovi deli učí živeti in delati. vendar pravi prostor je le na domu in svoji naj si jemljejo za zgled vse tiste številne, častno mesto. Dolžnost nas vseh in organizacij Zveze borcev je, da se to opravi in uredi! To smo dolžni vsem tem žrtvam!

In še en madež je, ki tudi pada na vse tiste, ki na tak način žalijo spomin na naše velike žrtve: za pokopanih smo priče marsikje na kaj čuden odnos do grobov in spomenikov na tem kraju: zanemarjeni grobovi, v travi in plevelu, plošče zamazane, izprane, da je težko razbrati naslove in spomine, pa tudi sama okolica je kaj malo urejena. Ali ne bi bilo prav, da bi predvsem svojci, pa organizacije Zveze borcev, šole in končno tudi oblast, vsak po svoje storili svojo dolžnost in to uredili? Mogoče bo prav to leto - velika obletnica ustanovitve KPJ - dalo dovolj priložnosti, da bomo tudi temu problemu našli zadovoljivo rešitev in tako rešili tudi svojo čast kot svojecev in državljanov socialistične države.

— Jim

Co sem lani v oktobru obiskoval nekatere šole našega okraja, so mi ostale tri

Naše vajeenske šole

Nekaj misli ob zaključku I. polletja 1958-59 na vajeenskih šolah raznih strokovnih oblik

Ves naš nadaljni razvoj socialistične izgradnje in izboljšanja življenjske ravni je odvisen od večje produktivnosti dela in ta zopet od boljše ali slabše kvalificiranega kadra na delovnih mestih.

Proizvodnja je v zadnjih letih sicer narasla, vendar nas to ne sme zadovoljiti. Proizvodni proces bo zahteval vsak dan večje število kvalificiranih delavcev. Če sama izbira učencev vedno prevladuje mnenje, da se v obrat ali industrijo vključujejo skoraj izključno učenci, ki nimajo pogojev za drugo nadaljnje šolanje. Delavsko samoupravljane v gospodarstvu pa zahteva intelektualno in strokovno visoko razvitega človeka. Od kvalificiranega kadra je odvisno, kako bo v prihodnosti šel naš proizvodni proces v tavnarnah, katerih število se iz dneva v dan veča.

V obratni dejavnosti je že sedaj pomanjkanje mlajšega kadra in novega naraščaja. V šolskem letu 1958-59 imamo v okviru 6 vajenskih šol raznih strokovnih in vajeenskih strokovnih strokov v Brežicah.

Medtem ko so bili sprejeti v VS trgoveške stroke samo absolventi 4 razredov nižjih gimnazij oziroma osmih razre-

dov osemletk, so vajeenske šole raznih strokovnih oblik sprejemale učence z različno predizobrazbo.

Odraba o predizobrazbi vajencev strokovnih šol s praktičnim poukom določa, da lahko sklenejo učno pogodbo le učenci, ki so dovršili najmanj 6 razredov splošnozobrazovalne šole.

Ob začetku šolskega leta je tajništvo za šolstvo, prosveto in

kulturo OLO Novo mesto sprejelo precejšnjo število prostovoljnih izobraževalcev (možno je bilo spregledati en razred), zlasti otrokom padlih borec in invalidov ter mladini iz pasivnih krajev, ki so se želeli izučiti v tistih strokah, ki so kritične in v upadanju kot na primer krovstvo, tesarstvo, kovaštvo, zidarstvo itd.

ca Poklicne svetovalnice Novo mesto tov. Fuis Martin in tov. Avsec Vika mladino v obrtne poklice.

Poleg obširnega pomanjkanja učnih prostorov je največji problem našega strokovnega vajenskega šolstva pomanjkanje predavateljskega kadra. Na šolah primanjkuje stalnih predavateljev, zaradi nizkih honorarjev pa primanjkujejo predavatelji strokovnih predmetov z vrst obrtnih mojstrov. Ker je problematika vajencev zelo pereča bomo kaj več poročali še v drugem poročilu.

J. S.

ŠTEVILU UČENCEV, UCNI USPEH IN SOLSKI OBISK

Vajenska šola	Štev. vajencev	Štev. vajencev	Učni uspeh	Solski obisk
Brežice	54		87,7%	96,6%
Videm-Krško	136	23	91,2%	96,1%
Črnomelj	44	10	79,6%	94,8%
Novo mesto	265	39	82,2%	95,1%
Sevnica	78	39	93,2%	96 %
Sentjerne	57	10	74,0%	94,8%
Na vseh šolah	634	132	85,4%	95,9%

Po oceni republiških in okrajnih šolskih inšpektorjev je učni uspeh realen. Vajenci imajo resen odnos do učenja. Nasploh si učni kader prizadeva, da bi bil pouk življenjski Seveda še vedno zelo primanjkuje učil, skript, učbenikov. Najbolj pa pogrešajo šole delavce, ki bi morale biti pri vsaki šoli. Učila izdeluje učni kader tudi sam, zavedajo se koristnosti nazornega pouka.

Solski odborji še vedno premalo razpravljajo o materialnem stanju šol, vse premalo pa skrbijo za pomoč pri reševanju vzgojnih, socialnih in idejnih vprašanj.

Da bi se v prihodnje omogočilo mladini starsem in vodstvom splošno izobrazovalnih šol poznavanje obrtnih strokov, pogojev za vključevanje ter sposobnosti otrok za posamezne poklice, usmerjajo uslužben-

OBČINSKE LJUDSKE KNJIŽNICE

(Nadaljevanje in konec)

V vsaki občini pa bo morala biti občinska ljudska knjižnica, ki bo morala nuditi vsi organizacijo in strokovno pomoč vsakim ljudskim knjižničarjem. Občinska ljudska knjižnica naj bi bila prouška ustanova s poklicnim kadrom, ker drugače ne bo mogla izpolnjevati nalog, ki jih predvideva zakon. Okrajna ljudska knjižnica pa bo koordinirala delo občinskih ljudskih knjižnic, jim nudila strokovno pomoč ter prirejala strokovne tečaje za nepoklicne knjižničarje in predlagala ukrepe za razvijanje knjižničarstva v okraju in podobno. Tam, kjer obstajajo študijske knjižnice, bo okraj študijske knjižnice za izvajanje nalog okrajne ljudske knjižnice.

Določiti bo treba tudi število knjig, po mojem mnenju vsaj 500, da bomo lahko govorili o ljudski knjižnici. Sedaj imajo nekatere knjižnice manj kot 100 knjig in jih štejemo med knjižnice. Z organizacijo občinskih knjižnic bo treba to stanje spremeniti in obdržati kot samostojne knjižnice le one, ki imajo vsaj 500 knjig, vse druge pa naj bi bile podružnice občinske ljudske knjižnice. Vsa sredstva, ki so bila sedaj razdeljena na posamezne knjižnice, naj se dodelijo občinski knjižnici, ta bo nabavljala knjige in jih dodeljevala manjšim knjižnicam in jih tudi občasno zamenjala. Tako se bodo izognili kopičenju istih knjig po raznih knjižnicah. Zato pa bo občinska ljudska knjižnica morala imeti centralni katalog knjig v ljudskih knjižnicah svojega

Vlado Lamut: OTOSKI GRAD PO ZADNJI VOJNI

območja, da bo lahko dodeljevala in zamenjavala knjige med knjižnicami.

Zamisel o ustanavljanju občinskih knjižnic je padla na rodovitna tla. V Senovem se že pripravljajo na ustanovitve knjižnice. V Krškem so o tem že razpravljali in teže za tem, da bi knjižnico okrepili z več tisoč knjigami, ki leže brez koristi v neki krški tovarni. Prav tako razpravljajo o reorganizaciji v Brežicah, kjer imajo še največ pogojev zaradi dobrih in postrvovalnih knjižničarjev.

Svet za prosveto in kulturo pri ObLO Novo mesto je že več seji posvetil ljudskemu knjižničarstvu in občini. Razpravljal je o pametnih predlogih, toda izvršitev je moral vedno odložiti zaradi pomanjkanja sredstev. Resno se razmišlja o nabavi bibliobusa (potujoče knjižnice), ker je novomeška občina zelo razsežna in teče po občini le nekaj kilometrov železniške proge in bi bil bibliobus nujen. Morda se bo ta želja izpolnila v I. 1959. Na seji SPK ObLO Novo mesto 13. 3. je bilo sprejetih nekaj sklepov o knjiž-

2. Ljudska knjižnica v Novem mestu naj postane prouška ustanova in naj se preuredi tako, kot je predpisano za ljudske knjižnice, da bo lahko izvrševala naloge občinske ljudske knjižnice. Zato pa naj ObLO Novo mesto dodeli knjižnici prostor, ki ga bo izpraznila pralnica, in naj se celotno priljčki preuredi.

3. Vsi ljudski knjižničarji naj se poklicajo na enodnevni knjižničarski seminar in naj se prvenstveno seznanijo s pravilno ureditvijo knjižnice. Enak tečaj naj se izvede za knjižničarje solskih in strokovnih knjižnic po šolah. To nalogo naj izvede Študijska knjižnica.

4. Ureditev knjižnic s svo-

bodnim pristopom SPK ObLO za sedaj ne priporoča, ker knjižnice še nimajo za tako ureditev potrebnih pogojev. Čim bo dobila kaka knjižnica ustrezne prostore, se bo lahko preuredila v knjižnico s svobodnim pristopom.

Tretji sklep je uresničujojo in bodo knjižničarski tečaj za ljudske knjižnice že 28. 3. 4. 4. in 11. 4. 1959 ob 9. uri v Študijski knjižnici v Novem mestu.

Vsi občinski odbori v okraju naj posnemajo vzgled SPK ObLO Novo mesto in ne bo več daleč čas, ko bodo ljudske knjižnice lahko prispevale največji delež v izobraževanju naših ljudi.

K. B.

Heinrich Heine

ŠLEZIJSKI TKALCI

V mrkobnih očeh nobene solze več ni, ob statvah sede, škripaje z zobmi:
»Nemčija, mi tkemo mrtvaški ti prt, vanj tkemo trojno prekletstvo in srd — mi tkemo, mi tkemo!

Preklet naj bo bog, ki smo ga molili prezebli, sestradani, v sleherni sili; smo upali, da nas odreši nadlog, lagal nam, za nos nas je vedil ta bog — mi tkemo, mi tkemo!

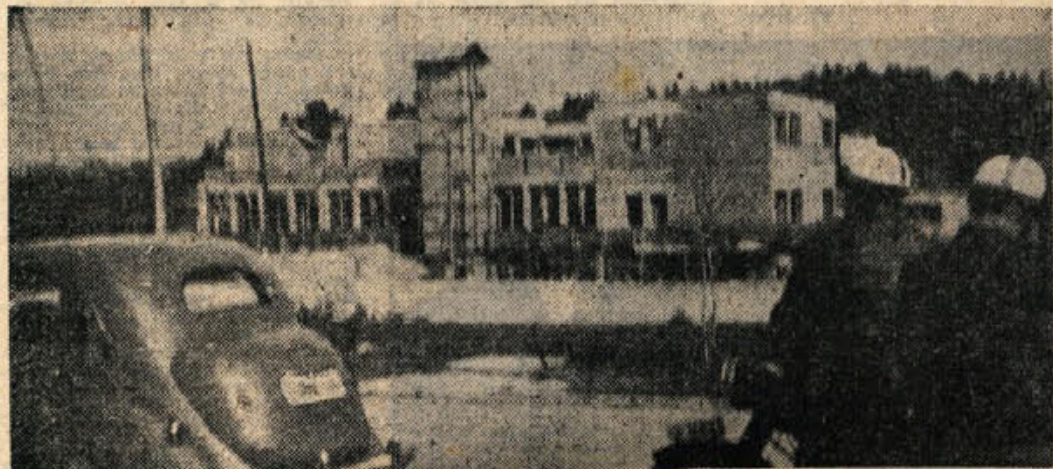
Preklet naj bo kralj, ta kralj bogatašev, ki nič ga ne gane pomanjkanje naše, ki zadnje beliče iz nas izžme in streljati daje nas kakor pse — mi tkemo, mi tkemo!

Prekleta lažna domovina, prekleta, kjer podlost uspeva in zlo se razcveta, kjer vsako rožo zrak zamori in plesen, gniloba golazen redi — mi tkemo, mi tkemo!

Ropočejo statve, čolniček leti, mi tkemo neutrudno vse dni in noči — stara Nemčija, mi tkemo mrtvaški ti prt, vanj tkemo trojno prekletstvo in srd, mi tkemo, mi tkemo!

(Heinrich Heine: Izbrane pesmi Poslovenil Mile Klopčič)

Opomba: Pesem je bila napisana po uporu šlezijskih tkalcev julija 1844; upor je vojaštvo nasilno zatrla.

Hitro raste iz tal nova stavba vajeenske šole v Novem mestu; zdaj jo nasproti Petrolovo črpalke (med bivšo Vovkovo hišo in zgradbo Industrije obute)

Šolske zadrage tudi v črnomaljski občini

ObLO Črnomelj je imenoval komisijo za ustanovitev šolskih zadrug, ki je že pričela delati. Šolske zadrage bodo ustanovili v osnovnih šolah v Črnomlju, Dragatušu in Tribučah. Vsaka bo dobila pol hektara zemljišča, na katerem bodo članje šolskih zadrug organizirali sodobno kmetijsko proizvodnjo, seveda pod strokovnim vodstvom kmetijskih strokovnjakov. Te zadrage bodo imele tudi vse organe družbenega upravljanja.

Zadružniki-šolarji bodo seznanjeni z vsemi načeli sodobnega kmetovanja. Spoznali bodo ves potek proizvodnje od oranja do pospravljanja pridelkov. Ker pa imajo šolske zadrage tudi organe družbenega upravljanja,

bodo učenci sami odločali o tem, kam bodo dali svoje izdelke, v kakšne namene bodo porabili dobiček in kako bodo bolje organizirali delo v svojih zadrugah.

J. S.

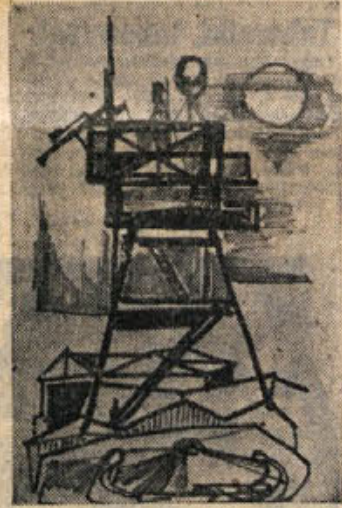
Celjani spet pridejo

Kostanjevski redni gledališki gostje iz Slovenskega ljudskega gledališča v Celju spet pridejo v četrtek 9. aprila. To pot bodo gostovali z Imenitno Colettino komedijo »Gligo«. Prebivalstvo Kostanjevice in okolice se zelo veseli dragih gostov. Celjani bodo do konca sezone dali še tri dela in tako izpopolnili naš gledališki program. V prihodnjih mesecih bo gostovalo tudi Mestno gledališče iz Ljubljane in Sentjakobsko gledališče, prav tako iz

Ljubljane. Prvo bo uprizorilo dramo »Drévesa umirajo stoje«, drugo Nušičevo »Gospo ministrico«. Domači igralci bodo pripravili še Rokсандićevo »Babilonski stolp« in »Mladost očeta« Borisa Gorbatova. Razen tega bomo imeli še prijateljske gostovanje Prosvetnega društva »Josp Jurčić« iz Trebnjega, ki bo gostovalo z Goldonijevo »Kremarico Mirandolino«, in Zagrebca Slovenskega doma iz Zagreba z Marinčevo komedijo »Ad acta« v režiji znanega gledališčnika Hinka Nučiča. Sezona bo bogata in živahna in bo našemu prebivalstvu lahko nudila dovolj kvalitetnega kulturnega užltka.

Delo gledališča PD Josip Jurčić

Gledališče v Trebnjem je začelo študirati sodobno jugoslovansko komedijo »Marsikaj v mestu Kotača«, delo Aleksandra Marodiča. Delo bosta postavili na oder konec maja za priključke sezone. Vmes bodo pripravili še »Puške gospe Carar« B. Brechta za občinski praznik, »Praznikom cvetovih češenj« pa bodo gostovali v Sentvidu in Vršni gorji, 19. aprila pa nameravajo delo zaključiti ponoviti tudi na domačem odru.

Vlado Lamut: INTERNACIJA

ničarstvu in so bili predloženi ObLO v potrditev. Če bodo ti sklepi sprejeti, bo to prelomnica v zgodovini knjižničarstva v občini. Ti sklepi so bili:

1. Vsak ljudski knjižničar naj bo za svoje delo vsaj skromno honoriran, potem bomo lahko od njega zahtevali, da svoje delo vestno izvršuje in zanj odgovarja.

VABIMO

vodstva sindikalnih organizacij, vseh vrst šol, internatov ter organizacij SZDL, da postavite v svojih organizacijah enega ali več poverjenikov Prešernove družbe, obstoječim pa nudite čim več pomoči. Naslove novih poverjenikov pa javljajte svojim občinskim odborom Prešernove družbe ali pa upravi v Ljubljani, Erjavčeva 14-a — telefon: 21-048.

Prijetno presenečenje za Sevničane

V petek, 3. aprila, bodo v dvorani TVD Partizan sevniki mladeži zaigrali »Pastirčkovo piščale«, prigriscno igrice, h kateri vabijo starše in prijatelje mladine.

NE 7, AMPAK 8 KNJIG

zanimivega branja bo prejel vsak, ki se vpiše v članstvo Prešernove družbe in plača 600 din članarino.

Do 1. maja

Je še čas, da se vpišete v članstvo Prešernove družbe. Da omogočimo vpis čim večjemu številu novih članov smo letošnji čas vpisovanja izjemoma podaljšali za 1 mesec.

Milijon dinarjev

pa so vredni dobinki, ki bodo izrebrani med članje Prešernove družbe.

Zato pohitite

z vpisom v članstvo Prešernove družbe. Člane vpisujejo poverjeniki, ki so skoraj v vsaki sindikalni podružnici, v šoli ali pa se vpišete v bližnji knjigarni ali pa pri upravi v Ljubljani, Erjavčeva cesta 14, telefon 21-048.

JANEZ TRDINA O PODGORCIH

Slabši in bolj upornih tlačnikov niso imeli dolenski graščaki. Podgorci so rojeni demokraci, gospodi neukrotni in nepomirni sovražniki. Šestnajstega stoletja so se dvigali zoper grajski jarem v krvavih puntih. Med njimi ni nikoli zamrjo upanje in prerokovanje, da bo tlačna in desetina nehala. Pazili so ostro na vsako znamenje, ki jim je to srečo obetal. Že okoli 1830, leta so se med njimi narejale stave, da bo v kratkem grajska oblast padla in bo služil kmet edine mu cesarju, v šigar pomoč so vedno verjeli in zaupali. Leta 1842 je stavil Podgorec z nekim drugim kmetom za vse svoje premoženje, da se bo to zgodilo, preden preteče deset let, in je stavo, kakor brajci vedo, res dobil.

Vkljub vsemu praznovanju se ne da tajiti, da je začelo tudi Podgorci napredovati. Za srečen pomen smatram že to, da se svojih vraž pred neznanim človekom strahujejo. Dasi verujejo n. pr. v coprnico, mu v obraz ne bodo tega trčili, da jih ne bi imel za stare babe. To namreč prav dobro vedo, da ne deli cel svet njihovega mnenja. Za tako sramežljivo vestjo dohaja kaj pogostoma dvomba, ubijalka vsakega praznovanja. Napredek se sme tudi imenovati, da so jenjala

božja pota na Gorjance, ki so dajala toliko prilike pohajkovanju, zaprtanju in vlačuganju. Na potu skozi goste šume je marsikatere pijano dedle izgubil svoj venci.

V Smihelu in Stopičah stoji že dalj časa sola, prav zdaj se zida. Pod gradom in v Brunicah uči otroke za majhen priboljšek prost kmet. Velik del mladine zna brati, najbolj pridni tudi za silo pisati. Mnogi starejši ljudje so se sami naučili brati. Družba sv. Mohorja si dobiva čimdalje več udov in prijateljev svojih lepkih knjig tudi v Podgorju. Sem tja se nahajajo še drugi samouki. Seznanji sem se s takim, ki se je navadil brez mojstra izdelovati ure in ogrlice. Za nekga drugega sem zvedel, da dela prav dobre puške.

Pred štiridesetimi leti, pravijo, da ni bilo razen graščin v celtem Podgorju nobene ure. Može, ki so mislili peljati v mesto drva napruda, so vstajali, kadar so se zbudili, in so odrinili, ne vede nikoli, koliko je ura. Nekateri se je dvignil že popolnoma in čakal pred mestom pozimi po celih pet ur do dne. Kak drug se je predramil komaj ob šestih in je izgubil z vožnjo celo dopoldne. Ure se ne nahajajo niti zdaj po vseh hišah, ali bolj preudarni in bahati si jih sploh

omišljajo in cela vas gotovo ni nobena brez ure.

Tudi oblač se sedanja mladina mnogo bolje, nego so se nosili stari in starke v svoji mladosti. To dohaja resda nekoliko od večje gizdavosti in potraste sedanje dobe proti nekdanji, ali rayno toliko, če ne več, pa tudi od večjih zaslužlj, katere spravlja marljiv delavec. Pridni Podgorec dobro dojde, kamor prede, posebno se ga vezele Hrvatbe in Primorci. Ze si išče tretjina možakov kruha na Hrvaškem in Bavarskem z delom in kupčijo, in odnašajo domov razen nekaterih razvad tudi lepe navade, razne znanosti in dostikrat precejšnje kupke pošte-no prisluzenih bankovcev.

Kadar se bodo jele v teh krajih zidati tvornice, si bodo v Podgorju dobile izvrštnih delovnih sil, kolikor bodo hoteli, in pomagano bo tem in onim. Dostaj poznan em sam poskus, ki je pa spodletel. Pod Kukovo goro je stala — ni še dolgo — velika steklarница ali te pred več leti zopet propadla, ne vem prav, iz kaknega vzroka.

Nekaj malo se je začelo že tudi kmetovanje pomikati naprej. Izsrkanim nrtvam se daje več gnoja; več gospodarjev je sprevidelo potrebo močne živine in si kupilo lepe volje;

v vinogradih se ne trga več na pol zeleno grozde; za domačo rabo se izžema čimdalje bolj zdrava pljaka, ki se zove v laškem in zdaj tudi v novej jeziku »vin pikolo«, to je malo vina; sicerbi se za trdno in pripravnost oređje; pohištvo se zavaruje zoper ogenj itd. To so male reči, ali jih pozdravljja z veseljem slovenski opazovalec kot začetek pametnejšega gospodarstva in boljše bodočnosti.

Lep zgled dajejo kmetom nekateri gospodje. Svilorezo Šmetlove gospe in umetno čelbearstvo Langerjevo sem že omenil. Ta graščak si je izbral za naslov plemenščine, ime domačega kraja: vitez Podgorci, ki ga rabj tudi v nemškem jeziku: Ritter von Podgoro, kar je na vsak način hvale vredno, dasi moramo njegovo nemskutarijo v vseh drugih rečeh na vso moč grajkati. Dragotin Rudež se je izučil za ekonom na visoki šoli v Ogrškem Starem gradu in gospodar sam brez oskrbnika po znanstvenih pravih. Kolikor mu dovoljujejo okolnosti njegovega zemljišča. Svoji enajst oravol prei tako zemanarjenih vinogradov je zasadil z gostim in žlahtnim trjemem. Pri tem blagodušnem gospodu nahajajo bližnji Podgorci v vsaki sili in potrebi

dober svet in dostikrat tudi dejansko pomoč.

Posesniki slatnjiški Mach, rojen Čeh, je začel v Avstriji prvi gojiti svilne črvice nove vrste, ki se zovejo jama-mal in Perné in se razlikujejo od domačih v tem, da obirajo hrastovo listje ni se reče v hosti. Rupčevska graščina je pridelovala nekaj let izvrsten hmelj, ki se ji je dobro plačeval. Čujem, da je to opustila, ker so delavci predrago stall in tudi niso bili prav izurjeni za to pravilo. Vsekako pa je ta poskus dokazal, da dolenska zemlja dobro ugaja hmelju. Kadar se naše okolnosti izboljšajo, smemo upati, da se ga bodo veliki gospodarji sploh poprijeli in dobivali od njega ravno tisto ogromno korist kakr Čehi, Nemci in drugi narodi, ki ga sejejo.

Štruški graščak vitez Adolf Jelovšek, z nemškimi privetkom von Fichtenau, slovi kot jako praktičen zemljedelec. Med najbolj modre in napredne ekonomje štejejo tudi podgrajskega župnika Volčiča. Človek pogreša samo eno reč. Ti in še nekateri drugi izobrženi možje razen Rudežja ne običjo dosti s kmetom in se ne brigajo, da bi ga učili in vodili s prijateljsko besedo. To je glavni vzrok, da njihovega zgleada ne vidi in ne posnema,

SPORT IN TELESNA VZGOJA • SPORT IN TELESNA VZGOJA • SPORT IN TELESNA VZGOJA

PRED NOVO SEZONO

Lanske sezona je bila za novo-meške športnike zelo bogata in prav kotovo najbolj uspešna v zadnjih letih, pa naj bo to v odbojki, atletiki ali kakšni drugi panogi. Naši športniki so se tudi v zveznem merilu uvrstili med najboljše, kar je še posebno velik uspeh, in kako bo letos? Smemo tudi letos pričakovati podobne uspehe?

Odgovor na ta vprašanja smo dejno dobili, ko smo obiskali športnike pri njihovih treningih in pripravah. Moramo reči, da se vsi zavedajo letošnje se pomembnejše zvezi, kot je predvsem v okviru katerega bo tudi prvenstvo Partizana Jugoslavije v najvažnejših in najbolj razširjenih športnih panogah. Nastop v Beogradu lahko prinese zlasti novomeškemu odbojkarjem in atletom nove pomembne uspehe.

Problemi kostanjeviškega Partizana

Partizan v Kostanjevici, ki je že začel z redno vadbo svojih članov, je na zadnji seji predvodni torej predvsem problematiko okolja pritisk, ki jih telovadnica tako zelo pogreša. Nujno je potrebno urediti sanitarije, garderobo in kabinet. Nekaj materiala je že zbrana, nekaj pa ga bodo člani še darovali. Tudi delavec za pomoč bi našli med članstvom. Treba bo zagotoviti sredstva za predvidene adaptacije, katerih društvo samo ne zmore. Prav tako je društvo sklenilo, da bo pisмено obavestilo vse organizacije, društva in ustanove, da ne bodo prosile za uporabo telovadnice v druge namene, ker to ovira redno šolsko delo in redno telovadbo članov TVD. Pojasniti je namreč treba, da ti prostori ne prenesejo kajenja, umazane obutve itd. Čiščenje po uporabi dvorane stane TVD okoli štiri tisoč dinarjev, ki pa jih ni pripravljen poravnati noben organizator. Poleg tega pa zavre redno delo kar za dva dni.

Taborniki, tabornice!

Taborniško-partizanski pohod in tek okrog Novega mesta je preložen na 8. in 10. maj 1951. Pripravljene ekipe iz sedemdesetih kakor je bilo domenjano na zadnjem posvetovanju v Novem mestu. Pismo za vodstva vseh entov v okraju in za obč. odbore Zvezze borcev sledi. Pripravilni odbor

NK Brežice : NK Kovinar Store 2:0

Brežiško nogometno moštvo je odigralo tretjo prvenstveno tekmo v nedeljo, 29. marca, v kateri je zasluzeno prvenstvo »Kovinarja« iz Štor 2:0. Tekmo je gledalo več sto ljudi. Zlasti v prvem polčasu je bilo moštvo NK Brežice zelo aktivno. V drugem polčasu je »Kovinar« nekoliko bolj napadal, vendar je bila domača obramba dovolj močna, da je odbila stiherni sunek nasprotnika. Zadnja igra in zmaga nad Kovinarjem daje Brežičanom upanje za uvrstitev med vodilne klube na lestvici. Strelica golov sta bila Marko Zupančič (18 m) in Božo Šliškovič (5 m). Vrajar NK Brežice Kolar in vratar Kovinjarja sta zelo uspešno branila. Soditi je Hajnsinger iz Celja.

Streliški četverboj v Bršljunu

Pred dnevi so se v Bršljunu splet pomešili strelci. Na četverboju so nastopile štiri ekipe. Pionirjevi strelci so povabili v goste strelce iz Črnomilja; te je prva ekipa predlagala. Ostali dve ekipi sta predlagali boljšim gostom. Prva ekipa Pionirja se iz dneva do dneva popravlja in dosega zelo dobre uspehe, saj je povprečni rezultat posameznika 189 krogov, kar je za naše razmere odlično.

Posamezne ekipe so dosegle naslednje rezultate: Pionir I 843 krogov od 1000 možkih; SD Črnomelj 738 krogov; SD Pionir II 748 krogov in SD Pionir III 613 krogov.

TEK MLADOSTI

Kaj kmalu bo 23. april, ko se bodo v Novem mestu zbrale štafete našega okraja, da ponesejo iskrene pozdrave maršalu Titu za njegov rojstni dan. Okrajni štab za pripravo tekmami mladosti se je že dvakrat sestel, kajti letošnji tek naj bi bil množičnejši, da bi zajel mladino in odrasle iz vseh delov našega okraja.

Razen glavnih prog bo v našem okraju še sedem inkajnih s številnimi priključki. Te progte bodo Senovo-Bela cerkev, Brusnice-Bela cerkev, Podgrad-Novo mesto, Laze-Novo mesto, Baza 204-Trebnje in Sevnica-Trebnje. Ker je vsako leto veliko navdušence za štafeto pionirjev in ne morejo sodelovati vsi, ki bi se hoteli teči, bodo imeli pionirji svojo progto okoli Novega mesta.

Predsednik okr. zveze lov. Srečko Skri čestita Marjanu Potrču in Meti Kotnik za lanske uspehe

Jelka Hudec, najboljša športnica leta 1950, izvoljena z našo novolekno anketo, sprejema prehodni pokal Dolenjskega lista na anekdski skupščini okrajne zveze TVD Partizan

Pomladanski kros v Novem mestu

Za pričetek letošnje atletske sezona bodo organizirali novomeški atletski pomladanski kros. Začel se bo v nedeljo, 5. aprila ob 10. uri dopoldne na Loki. Atleti vabijo na kros tudi ostalo mladino, posebno tiste, ki se pripravljajo na »Partizanski pohod« okoli Novega mesta, ki bo 20. aprila, in za »Pohod ob žici okupirane Ljubljane«, ki bo 19. maja.

Ocenjevalna vožnja AMD Novo mesto

V počastitev 40-letnice ZKJ privedi Avtomoto društvo Novo mesto v nedeljo 5. aprila ocenjevalno vožnjo. Mopedisti bodo startali ob 13. uri, ostali motoristi in avtomobilisti ob 13.30 uri z Glavnega trga. Tekmujejo skupine s po tremi vožnjami na progi: Novo mesto - Zolja vas - Gotina vas - Pogance - Ruperčevrh - Smibel - Kandija - Zolja vas - peskokop Pionir - Teška voda - vrh Gorjanec - Jugorje. Proga je dolga 27 km. V peskokopu Pionir bodo udeleženci streljali z vojaške puške. Na cilju v Jugorjih bodo prejeli temkvalific navodila za iskanje skritega štaba. Predvidene so tri nagrade: prvo, 5.000 dinarjev, bo dobila patrola, ki bo dosegla največje število točk, za drugo število točk bo prejela patrola 3.000 dinarjev in za tretje 1.500 dinarjev. V tekmovanju lahko sodelujejo vsi člani AMD Novo mesto z motornimi vozili od 50 cm dalje ter z avtomobilom.

116 let noveletne razglednice

Anglež John Horsley je avtor prve noveletne razglednice na svetu. Tiskana je bila za Novo leto 1845 v tisoč izvodih. Vsaka razglednica je stala 1 šiling, vseh tisoč pa je bilo razprodanih že prvi dan.

Jože Mrzлак — prvak Dolenjske v kegljanju

Nastop prvaka Dolenjske je ponovno osvojil član KD GORJANCI JOŽE MRZLAK. Mrzлак je v vseh treh kolih porabil skupno 2456 kegljev, kar je zelo dober povpreček šis kegljev na 200 ločajej. Posebno dober rezultat ima v metih na čiščenje, kjer je podri (3-krat 100 ločajej) 73 kegljev.

Drugo mesto je osvojil Dominik Bratuš st. (Enotnost) z 2002 keglji, tretje pa prav tako član Enotnosti Vinke Rodič skupno z Murmom (Gorjanci). Oba sta podri enako število kegljev — 2208. Boljši rezultat v 3-krat po 100 ločajej na čiščenje ima Rodič — 724 kegljev. Naslednja mesta so zasedli: Lindič (Gorjanci) 519, Štepec (Enotnost) 2185, Jeraj (Partizan) 2183, Kočevar (Enotnost) 2151, Hren (Gorjanci) 2169, Glavina (Partizan) 2147 itd.

Preveč za zaprtimi vrati

Društvo prijateljev mladine je pripravilo v počastitev Dneva žena kratko akademijo, občni zbor in potni film za starše.

NOV PODLISTEK

Danes začnemo objavljati v zdravniškem kotičku glavno vsebino brošure prof. dr. Fr. Novaka o »Spočetju po naši volji ali o kontracepciji«. Knjižnica je pred kratkim doživeła že tretje izdajo in jo lahko dobite v najbližji knjizarni ali pa pri založbi »NAŠE ZENE«, Ljubljana, Erjavčeva 15a.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Dr. Franc Novak: Spočetje po naši volji ali o kontracepciji

ZAKAJ GOVORIMO O KONTRACEPCIJI Zena naj zanosi le takrat, ko namerava roditi. Naloga zdravnika je, da ženo pouči, kako to doseže. Danes imamo za to zanesljiva sredstva, ki ne samo, da prav nič ne škodujejo zdravju, ampak ga celo varujejo. Z vprašanjem preprečevanja nosečnosti, kar s tujim izrazom imenujemo kontracepcijo, se pri nas ne ukvarjamo zato, ker bi morda mislili, da je otrok preveč, tudi ne zato, ker bi želeli zmanjšati prirastek prebivalstva, kot to delajo v nekaterih drugih državah. Vprašanje načinjamo zato, da bi bilo manj splavov in nesreč zaradi splavov, ker želimo žene obvarovati pred vnetji, jalovostjo in trajnim bolehanjem in ker se nam zdi prav, da bi se otroci rodili, ko bi bili zaželeni. Tako bi bili bolj ljubljeni in bi dorasli v srečnejših okoliščinah. Ko danes govorimo o kontracepciji, se moramo zavedati, da ni ali za nikogar nič novega. Ne gre torej za njeno uvedbo, temveč le za zamenjavo neprimernih, zastarelih, zdravju škodljivih ali nezanesljivih načinov kontracepcije s sodobnejšimi. Da je temu res tako, nas pouči že podatek, da so danes pri nas zelo redke žene z 10 in več otroki. Torej večina žensk ali možkih le uporablja kaka sredstva ali ravna tako, da ženska ne zanosi vedno oziroma da nima preveč otrok. Ze v davnih časih je človek skušal odločati o številu potomcev. Pri zavestnem omejevanju števila otrok je uporabljal detormo, splav, ki ga s tujko imenujemo abortus, in kontracepcijo. O detormoru ni treba izgubljati besed. Abortus je prepovedan, in sicer po pravici, ker je škodljiv. Mnogi mislijo, da abortus, ki ga napravi babica ali zdravnik, ni nevaren. To ne drži. Celo abortus, ki ga napravi specializt ginekolog, ima lahko hude posledice, ki mu sledi smrt, bolezn ali

ZENA IN DOM ★ SODOBNO GOSPODINJSTVO ★ ZENA IN DOM ★ SODOBNO GOSPODINJSTVO

Skrb za žene in otroke

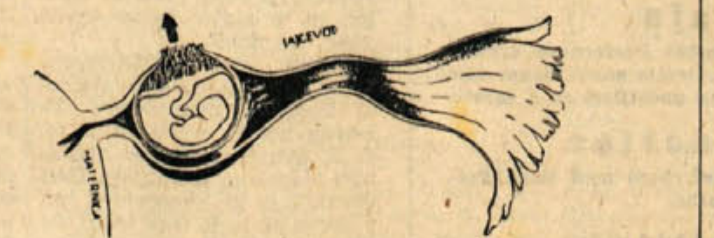
V petek 20. marca je bila v prostorih tajništva za zdravstvo in socialno varstvo OLO Novo mesto seja sveta za zdravstvo, na kateri so razpravljali o načrtu dela za zaščito žene in otroka in o kontrarepcijski službi. V Novem mestu bo v kratkem ustanovljen okrajni center za zaščito matere in otroka, ki bo organiziral podobne centre po občini. Ti bodo imeli dispanzerja za žene, otroke in šolski dispanzer, zaposleno pa naj bi imeli naslednje zdravstvene osebe: ginekologa, pediatra, šolskega zdravnika, patronažno sestro in socialnega delavca. Naloga teh ustanov bo preprečevanje pogojev za nastanek bolezni. Patronažna sestra bo obiskovala nosečnice in porodnice na domu, ugotovljala v kakih pogojih žive žene (stanovanje, hrana, itd.) in z na-

ZA VSAKOGAR NEKAJ

Izšla je druga letošnja številka »Sodobnega gospodinjstva«. Po zdraviti je treba poživljeno zunanjo in notranjo opremo lista, kakor tudi pestro vsebino člankov, ki se lotevajo najrazličnejših vprašanj na področju obšega in razširjenega gospodinjstva v okviru stanovanjskih skupnosti.

Slika 1

Slika 2

Izvenmaternični nosečnosti ženska donosi, vendar je v polovici vseh primerov otrok spačen. Take ženske je vedno treba operirati. Pri tem lahko nastanejo silovite krvavitve s smrtnim izidom.

S Kočevskega in iz Poljanske doline

40 - letno delo Komunistične partije Jugoslavije veže tudi prebivalce Poljanske doline ob Kolpi na mnoge spomine. Prav zato bodo letošnje jubilejno leto nad vse dostojno proslavili. Dosedaj so vse proslave, ki so jih proslavili, povezali s tem praznovanjem. V počastitev te obletnice bo v Predgradu in Starom trgu ob Kolpi večja slavnost zvečer pred spominskimi dnevom ustanovitve KPJ. Osrednja in glavna svečanost pa bo v okviru praznovanja krajevnega praznika 1. junija.

V noči od sobote na nedeljo 22. marca se je na površinskem kopu rudnika rjavlega premoga v Kočevju pripetila huda nesreča, ki je terjala smrt mladega karjača in očeta dveh otrok Matije Sterka, doma iz Goleka pri Dragatušu. Pokojni Sterk si je hotel pripraviti premog za kurjenje bagra. Ko se je približal 9 metrov visokemu sloju rjavlega premoga.

se je sloj nenadoma zrušil nanj in Sterk je obelžal na mestu mrtve. Pokojnika so pokopali v Kočevju in zadnje slovo od njega je pokazalo, kako je bil ta mladi slokranjski rojak priljubljen med prebivalci Kočevja in okolice.

Prebivalci Ribnice so prejšnji teden svečano proslavili občinski praznik, ki ga praznujejo že vrsto let v počastitev velike partizanske zmage 26. marca 1943 v Jelenovem šlebu pri Grčarih... Zvečer pred praznikom je bila svečana akademija, na praznik pa je bilo več prireditev. Večje število prebivalcev je obiskalo Jelenov šleb, pred spomenik, ki so ga postavili lansko leto ob Dnevu vstaje slovenskega ljudstva, pa so položili več vencev. D.

22 deklet in žena iz Velikega Gabra je minuli četrti zaključilo prvi gospodinjski tečaj v tej vasi; trajal je 12 dni in v dveh skupinah, imela pa so ga pod vodstvom izkušene učiteljice tov. Fanike Flek s Semiča in okraj. z avtorizacijo za pospeševanje gospodinjstva. Na zaključek so povabile stariše, spreporčili pa so jim odbornik tov. Smole, ljudska poslanka ing. Vilma Pirkovič in predsednik ObLO Trebnje Ciril Bukovec. V jeseni bodo nadaljevala s tečajem za vkuhavanje in za spravilo mesa. Tečaj so imele pri Jerajevih (Zupančiču) in je prav lepo uspel.

Podboška dekleta so zadovoljna

Na sam prvi spomladni dan, 21. marca, smo imeli v Podbočju lepo slavnost, ki je ne smemo zamolčati. Ta dan je bil zaključek našega zdravstveno-gospodinjstvenega tečaja. Lani je bila pri nas osnovana kmetijsko-gospodarska šola, prvi letnik. Letos, 1. februarja, se je začel drugi letnik. Ker je nastalo obširno pomanjkanje predavateljev, je vodstvo spremenilo to šolo v zdravstveno-gospodinjstvenega tečaja. Njegov glavni organizator je bil šolski upravitelj Jože Zupančič. Razen njega sta predavala še medicinska sestra Angelca in predmetna učiteljica Vera. Ker so tečajnice do 20. marca svoj predelež, je bil 21. zaključek z razstavo. Videli smo ročna dela in priznati je treba, da so dekleta dosegle v tako kratkem času prave lepe uspehe. Mimo razstave je bila tudi pogostitev, da so tečajnice pokazale še svoja kuharska znanja.

Zaključka tečaja sta se udeležila tudi načelnik tajništva za prosveto in kulturo OLO Novo mesto in upravna okrajna komisija z avtorizacijo za pospeševanje gospodinjstva. Mlada dekleta so vesela in hvaležna, da so lahko obiskovale tečaj, saj jim bo kot bodočim gospodinjicam in materem koristil vsa življenje.

Mladost naj bo srečna

Z občnega zbora Društva prijateljev mladine v Šmihelu pri Novem mestu

Predzadnji nedeljo je bil v prostorih šmihelske šole občni zbor domačega Društva prijateljev mladine. Udeležilo se ga je okoli 200 članov in nečlanov društva. Iz poročil in razprave je bilo razvidno, da je treba takoj začeti z gradnjo nove ali razširitvijo obstoječe osnovne šole, sicer bodo morali prihodnje šolsko leto imeti pouk v treh izmenah, kar pa ni mogoče. Razen šole potrebujejo otroci tudi šolske igrisce in telovadnico. Igrisce bo poleg šole, telovadbo pa bodo imeli v telovadnici šmihelske internata, ki pa jo bo treba še urediti. Predvidena je tudi gradnja novega otroškega vrtca, v katerem naj bi bilo prostora za 40 otrok. Občni zbor je bil mnenja, da je treba zagotoviti vrta premajhna, ker je na njihovem območju precej zaposlenih mater in takih, ki nimajo urejenih stanovanjskih razmer. Občni zbor je sprejel tudi sklep, da bodo prispelavi del sredstev za ureditev dvorane KUD v Šmihelu, kjer naj bi imelo DPM razne prireditve za otroke, sestanke, sejne, predavanja in drugo. Razpravljali so še o šoli za defektne otroke, ki dela v zelo neugodnih pogojih. Zahtevali so, da šolo odgovorni organ uredi ali pa zapre. Društvo je kupilo za šmihelsko šolo tudi posebne higienске posode za prenos malice iz

šolske kuhinje, ki jo imajo v šmihelskem internatu. Pa tudi drugače skrbi društvo za otroka, saj organizira redne zdravniške preglede šolarjev, prikraj bi jim tablete proti gnobici zob, naročilo je visete higienске omarice za posodo, ki jo otroci uporabljajo pri malici, montirali bodo več vodovodnih pip in 6 pih za kopanje, priskočilo je šol primerne stolčke in mišice, ker je bil prejšnji inventar nehygieniski (nekaterim otrokom so se začele kriviti hrbtenice), organizirali je razna predavanja za stariše, pri-

skrbelo pa je tudi blago, iz katerega bodo sestli precej obelk, ki jih bodo razdelili zlasti socialno ogroženim otrokom. Seveda je društvo skrbelo tudi za zabavo otrok. Priredilo jim je maskerado, obdarovanje Dedka Mreza, pogostitev sprejetih v prvi razred, nagradno tekmovanje na Dan mladosti in drugo. Pri vsem tem delu je društvu najbolj pomagala uprava internata. Občni zbor je izvolil tudi nov odbor, ki bo še vnaprej vsestransko skrbel za najmlajše. P. J.

Razpis delovnih mest

Komisija za uslužbenske zadeve Občinskega ljudskega odbora Novo mesto razpisuje sledeča delovna mesta:

1. referent za personalno službo,
2. kurir na krajevnem uradu Mirna peč,
3. kurir na krajevnem uradu Dolnja Toplica,
4. šolski inšpektor,
5. referent za gospodarsko upravne zadeve.

Pogoji:

Pod 1. srednja strokovna izobrazba in najmanj 3 leta prakse v personalni službi; pod 2. in 3. osnovna šola; pod 4. učitelj ali predmetni učitelj z najmanj 10-letno učiteljsko prakso; pod 5. pravna fakulteta.

Prošnje z navedbo dosežanj dela je treba poslati na Občinski ljudski odbor Novo mesto.

Pijanci za volani

Voznik F. L. iz Stavče vasi je 23. marca močno vinjen peljal na vozi in konjsko vprego 2 kubna metra hrastove hidrovine. V bližini vasi Drenje pri Grmadi je padel z voza. Kolo mu je šlo čez levo nogo in mu jo zdrobil. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Motorist J. D. se je 22. marca peljal z motorjem po cesti Blanca-Sevnica. V vasi Gornje Brezovo mu je pripeljal naproti vpreži voz. Ker sta oba voznika peljala po isti cesti in bila oba vinjena, sta se zletela. Motorist J. D. je dobil pri tem težje poškodbe in so ga prepeljali v bolnišnico.

Poklicni voznik K. Z., zaposlen pri Termoelektrarni Breznici, je 18. marca vinjen peljal s kolno avtomobilom premoza v tovarni kubična metra hrastove hidrovine. Motorist J. D. je dobil pri tem težje poškodbe in so ga prepeljali v bolnišnico.

Komisija za uslužbenske zadeve

Voznik F. L. iz Stavče vasi je 23. marca močno vinjen peljal na vozi in konjsko vprego 2 kubna metra hrastove hidrovine. V bližini vasi Drenje pri Grmadi je padel z voza. Kolo mu je šlo čez levo nogo in mu jo zdrobil. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Delo brežiškega AMD

Pred dnevi se je sestal odbor AMD Brežice. Na seji je pregledal zaključne uspehe četrtga šolskega tečaja za leto 1958, ki se je končal z izpiti 16. marca letos. Uspešno je opravilo izpite 79% tečajnikov avto šole pri AMD Brežice za voznike amaterje A in B kategorije.

Prve dni aprila se bi pričel prvi tečaj avto šole za voznike amaterje in bo trajal tri mesece. Tečaj se bo vršil v večernem času, da ga bodo lahko obiskovali tudi ti, ki so brez dnevnega dopusta.

Predvideno je 33 ur predavanja o motoriziranosti, 16 ur elektro tehnike, iz ur o cestno-prometnih predpisih in 8 ur praktične vožnje za vsako motorno vozilo, motorno kolo in avtomobil.

Do sedaj je prijavljenih že preko 30 tečajnikov.

Tudi na Bistolskem bo AMD Brežice priredilo šolski tečaj za voznike A in B kategorije. Tečaj bo na Bistolskem, kjer imajo že urejeno učilnico. V ta tečaj se je prijaviilo 25 tečajnikov. Tečaj bodo začeli v začetku aprila. AMD Brežice bo v ta namen dala Bistolsčanom za praktične vožnje lastna motorna vozila in predavatelje. Pripravilo bo tudi praktično vozilo po tudi skupino pripadnikov JLA iz Cerkez ob Krki, ki imajo že teoretični pouk.

Precej je bilo kritike glede zlozabe društvenih motornih vozil, saj se uporabljajo za vse drugo prejo, kakor za to, čemur so namenjena. Nihče pa ne vodi računa o uporabi in vzdrževanju. Zaradi teh nezdravih pojavov bo v kratkem izdelan in sprejet predpis o uporabi motornih vozil.

O plodnem delu AMD Brežice, bi lahko govorili še mnogo, vredno pa je omeniti pomoč mladim zasavskim in obmejnimi AMD v LR Hrvaški, s katerimi imajo stalno povezavo pri delu in jim nudijo vse pomoč.

Še o mladinski sobi v Semiču

Kratke novice o klubskih prostorih mladinske organizacije v Semiču, ki je bila objavljena v prejšnji številki našega lista, dodajamo izčrpnije poročilo, ki smo ga pred kratkim prejeli.

V bivši restavraciji v Semiču je ostala po naključju ena soba prazna. Zaposli smo občno Crnomelj, naj nam jo odstopi, dokler ne bodo ustanovili restavracije. Prošnje so takoj ugodile.

Ob sobotah imamo zdaj tu mladinski ples. V ta namen nam je posodil semički krajevni urad gramofon, radio, smo dobili od društva »Partizana« piščetno sodelovanje, nekaj nam jih je posodila knjižnica Semič, druga za kurjavo pa nam je dala semičska gozdna uprava. Vsem naštim smo dolžni za njihovo razumevanje zahvalno.

Vsako nedeljo naj bi v mladinski sobi vsak mladinec našel razvedrilo zase: šah, časopise, revije, kar nameravamo kupiti iz svojih skromnih sredstev, nekateri pa se bodo zadrževali.

Prijeto je prenela senovška mladina

Za nekaj tednov prej se je v mladostno vneso pripravljala na proslavo, na katero je povabila mamice, sodelavke v borbi ter žene in matere padlih partizanov.

Odzivi na povabilo je bil resnično lep in številčen, saj so obiskovalci do zadnjega kotička napolnili dvorano.

Takot so slavnostno govorilo so maničam najprej čestitaili cilbanj iz vrta, za tem pa so nastopili pionirji od najmanjših do najstarejših ter mladinci iz osemletne šole.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Ledenski koledar

Cetrtek, 2. aprila — Franc Petek, 3. aprila — Helena Sobota, 4. aprila — Izidor Nedelja, 5. aprila — Vincenc Ponedeljek, 6. aprila — Ivo Torek, 7. aprila — Radivoj Sreda, 8. aprila — Albert

KINO

BREŽICE: Od 3. do 4. francoski barvni film »PUSTOLOVSCINE CASANOVE«. Od 5. do 6. 4. ameriški barvni film »SERENADA V MEHIKI«. Od 7. do 8. 4. italijanski film »LEPE A SREČNAŠNE«. CRNOMELJ: 3. do 4. francoski barvni film »FRANCOŠKI KANKAN«. Od 7. do 8. 4. ameriški barvni film »JEZDILI SO NA ZAPAD«. KOSTANJEVICA NA KRKI: 5. 4. ameriški glasbeni film »NEZNI AKORDI«. MRTLJKA: Od 4. do 5. 4. »NA RAZPOTJU«, 8. 4. »ZENE ORKESTRA«. MOKRONOG: Od 4. do 5. 4. ameriški film »TARZAN V PUSCAVI«. NOVO MESTO »KRIKA«: Od 3. do 4. ameriški barvni film »DEZEVJE PRIHAJA«. Od 7. do 8. 4. italijanski film »VAGAHUNDA«. DOM JNA NOVO MESTO: Od 2. 4. ameriški film »JEZDILI SO NA ZAPAD«. Od 3. do 4. 4. italijanski-barvni film »SMART KOLESIARJA«. SEMIČ: 5. 4. ameriški film »STOJNIK IN NJEGOV JUVAJ«. SEVNICA: Od 4. do 5. 4. ameriški film »DOLINA NASILJA«. TREBNJE: Od 4. do 5. 4. češki barvni film »DOBRI VOJAK ŠVEJCI«. Predstava v nedeljo ob 14. in 18 ur. ZUZEMBERK: 5. 4. sovjetski film »SADKO«.

MALI OGLASI

PRGRAM NJIVO 54 arov štiri kilometre od Novega mesta, ob zagrebški cesti. Naslov v upravi lista. (279-99)

PRGRAM VINOGRAD, Hribe, tudi polovic. Družba v nedeljo, 12. aprila dopoldne. Kupci vabjeni. Alojz Hrovd. Rateč.

PRGRAM INOZEMSKA OTROŠKA VOZILKA, globok in športni. Franc Hobevar, Valančičeva 5, Novo mesto.

PRGRAM KOZOLEC — dvojniki na dve okni. Zupančič. Brod pri Novem mestu.

PIECIM PIRKINO IN POSTENO DEKLE na kmetijo — plača dobra in vsa oskrba. — Pavla Merhar, Kleče 18, Ljubljana.

GOSPODINJSKO POMOČNICO — sprejmem takoj, lahko tudi za čimrno. Marina Komelj, Novo mesto Nad milni blok 1 — med 7. in 14. uro — DOZ Novo mesto.

IŠČEM POSTREŽNICO z 2 otrokoma, dnevno 8 ur. Naslov v upravi lista. (711-89)

SPLOŠNO MIZARSTVO DVOR pri Zuzemberku sprejme takoj 3 kvalificirana mizarjev ter 3 vajence. Pismene ponudbe pošljite na gornji naslov, lahko se javite tudi osebno.

TRGOVSKEGA POMOČNIKA — najraje izelektinavke ali kemične stroke, sprejme trgovsko podjetje v Ljubljani. Ponudbe poslati na »Opremohtene« — Ljubljana, Kidričeva 3.

UKRAJEN MI JE kompletan komplet za šaganjehko in komat, novo jermenja; za polizredna, gradnja 3000 dinarjev. Alojz Hrovat, Rateč.

ZGUBIL SEM DENARNICO z dokumenti 23. 3. od Novega mesta do Mirne peči. Poštenega najditega prosim da dokumente vrne, denar naj si pa obdrži za nagrado.

MOTOR PANONIA 250 cm, nov, prodam tudi nov vojaški kov.

ček in violino. Glavni trg 32-II. Novo mesto.

PRGRAM KROJASKO PUPU — ogledalo, stenske slike, del voza, gospodinjstke predmete; Raka 40.

OBVESTILA

Nocoj ob 19.30 uri bo v dvorani Sindikalnega doma redni letni občni zbor mesnega odbora Rdečega križa Novo mesto. K udeležbi vabi odbor!

SEKRETARIJA PODJETJA

Zahtevana izobrazba; pravna fakulteta ali popolna srednja šola s primerno prakso. Prijave vlagajte do 15. aprila 1959.

PREBIVALCEM MIRNE PEČI IN OKOLICE

Zdravstveni dom Novo mesto obvešča prebivalstvo, da bo od ponedelja v tork, 14. aprila 1959 po možno zdravstveno postajo v Mirni peči. Ambulanta je v poslopu zdravstvene doma in bo poslovala vsak torek in petek od 14. do 17. ure.

Vabimo vse prebivalstvo Mirne peči in okolice, da se ambulanste poslužuje. Prva ordinacija bo v tork, 14. aprila 1959.

Upravnik Zdravstvene doma dr. Adolf Špiler, I. r.

GIBANJE PREBIVALSTVA

V času od 21. do 23. 3. je bilo rojenih 19 dečkov in 17 deklic. Umrli so: Danica Sinč, hči posestnika iz Grbelj, stara 9 let. Vidva Bregar, hči zidarja iz Sentdenje, stara 5 let. Marija Hodec, gospodinja iz Čužnje vasi, stara 42 let. Anica Hudorovic, delavka iz Štrbenj, stara 45 let. Poročila sta se: Ludvik Rečko, bolničar, in Martina Rangus, r. govska pomočnica, oba iz Novega mesta.

GOTNA VAS

Umrli je: Jože Perko, kmetovalec iz Regeče vasi, star 62 let.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponestrili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Anton Zagar, mizar-ski pomočnik iz Gor. Brezovc, si je s cirkularnim poškodoval prste leve roke. Ignac Turk, posestnik iz Prevolj, je padel z voza in si poškodoval levo nogo. Vekoslav Pele, osebni pokojnec iz Smlecnika, si je pri nakladanju hidrovo poškodoval levo nogo. Franc Lavrič, posestnik iz Slavče vasi, si je poškodoval levo nogo, ko je skočil z voza. Anton Krizan, vojni invalid iz Gradaca, je padel po stopnicah in si poškodoval glavo. Viktor Andorovaz, sin delavca iz Kanžarice, se je opekel z ognjem po levi nogi. Ivan Butala, sin posestnika iz Tribuč, je padel s koleca in si poškodoval glavo. Jože Belležar, delavec iz Gabrjevec, je padel s koleca iz Lovrncevo doma. Avgust Zalaznik, gradbeni delavci v Ljubljani, si je poškodoval levo nogo in prsti kos.

Brežiška kronika nesreč

Pretekli teden so se ponestrili in iskali pomoči v brežiški bolnišnici: Jože Cunk, sin posest. iz Kostanjevce se je potli z vrela vodo. Karel Zlobko, delavec iz Čresnjice, je padel iz zidarskega odra. Anton Milinarič, inv. upokolenec iz Lončarjevo doma, je padel s koleca. Lovrenc Kalnar, delavec iz Bojsne je padel z lestve. Anton Mirt, posestnik iz Ravni si je pri padcu na dvorišču poškodoval levo roko. Marko Javorak, delavec iz Libne, je padel s koleca. Alojz Winter, igrač, je padel s koleca. Lovrenc Kalnar, delavec iz Bojsne je padel z lestve. Ivan Postrušin, polj. delavec iz Podgorja, je dobil hužje poškodbe pri podrtanju drevoja v gozdu.

Iz brežiške porodničnice

Pretekli teden so v brežiški porodničnici rodile: Ivanka Mihačič — dekle, Ana Vidvorol — dekle, Anica Vidvorol — dekle, Anica Špan iz Podgorja — dekle, Angelca Medvedek iz Koprivnice — dekle, Pavla Kink iz Kostanjevca — dekle, Fanika Soln iz

Pohvaliti moramo tudi mladince in mladinke, ki so ves svoj prosti čas posvetili ureditvi mladinskega prostora, k nadaljnjemu sodelovanju pa vabimo vse mladino iz Semiča in okolice.

D. Č.

Zgledna požrtvovalnost

Zaradi dolgotrajne bolezni sem moral že večkrat iskati zdravniško pomoč v raznih zdravstvenih ustanovah in bolnišnicah. Tako sem lahko videl in doživel mnogo primerov, ki ugodno ali neugodno vplivajo na zdravstveno stanje bolnika. Pri tem mislim seveda na najvažnejše — na skrb za človeka. Zadnje dni februarja so me napotili na interni oddelek v novomeško bolnišnico.

Znano je, da človek v nosem okolju najprej opazuje vse, kar se dogaja v njegovi bližini, posebno pa bolnik, ki pričakuje pomoč, z edino željo, da bi čimprej okreval.

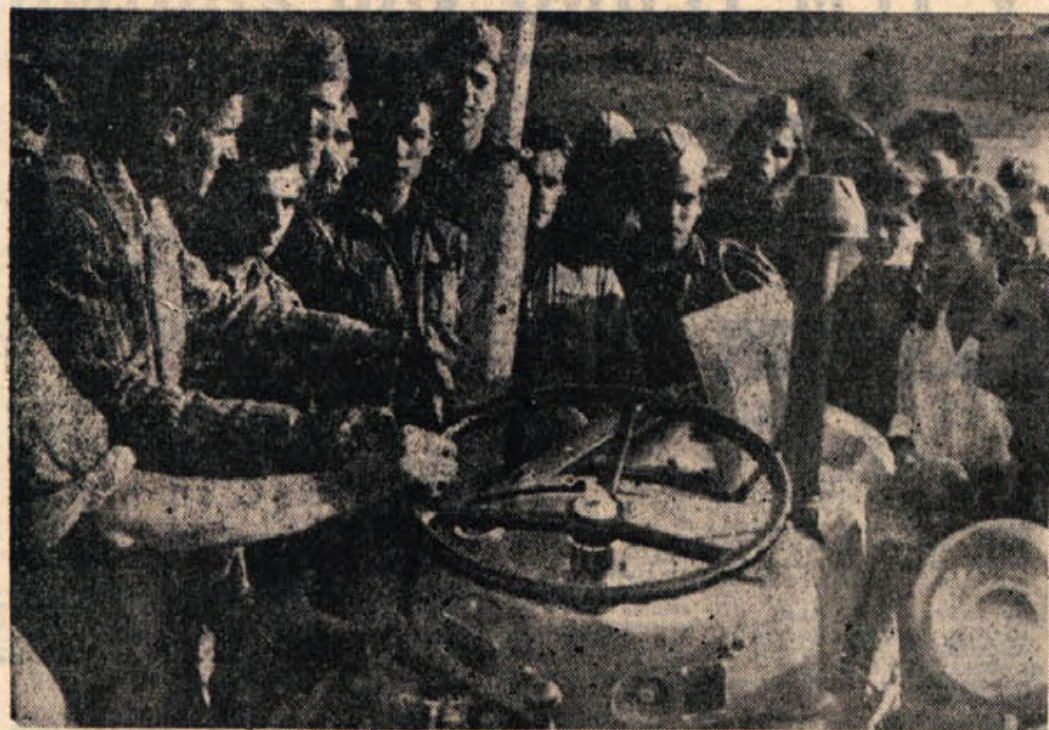
Tu sem videl ležje in teže bolnike, nerazvne in potrpejlive. Opazoval sem bolničarke Ivanko, ki je požrtvovalno in z materinsko ljubeznijo stregla bolnikom, zlasti težim, in imela vedno za vsakega prijazno in tolažilno besedo, kar bolniku mnogo pomeni. Že prvi dan sem ugotovil, da tako požrtvovalne bolničarke še nisem videl. »Ali je vedno tako?« sem vprašal. Vsi bolniki v sobi številka I so mi potrdili in rekli, da sem prav presodil. Povedali so mi, da je Ivanka Saže doma z Broda pri Novem mestu in dejali, da bi njeno skrb teško poprežali. Ne povem nerazvne in neutrudno skrbi, da bi njeni bolniki ne poprežali ničesar, kar jim lahko nudi. Nobeno delo ji ni odedel ali poniževalno. Njeni nešlihi koraki drsijo od postelje do postelje in s pridnimi rokami neutrudno lajša težave bolnikom. Ni ji useno, ali je bolnik pojedel prineseno hrano ali ne. V tem pogledu si prizadeva, da bolniku postreže z vsem, kar ima na razpolago, pri tem pa skrbno pazi, da ravna v skladu z zdravnikovim predpisom. Res, vzorna skrb za bolnika.

Prav tako zaslužita priznanje bolničarja Ludvik in Robert za svoje požrtvovalno delo, ki terja dostikrat mnogo napora in vztrajnosti.

Zal je danes še premalo takih primerov požrtvovalnosti bolničarskega osebja, zato bi se morali marsikateri uslužbenec tega poklica še veliko naučiti. Bolničarje, o katerih sem zapisal te vrstice, pa priporočam za ogled, ki si ga pridobijo s svojim nesebičnim delom.

JOSIP SAURIC, Mali Obrež 31, p. Dobova

TRAKTORJI SO TU!

V zadnjem pismu, ki smo ga prejeli z avto teste od VL novomeške MDB »Katja Rupena« iz naselja Branka Kršmanovića iz Tekija pri Paračnu, smo zvedeli spet nekaj novic. Tako se pišejo: pred dnevi so prispeli na traso novi traktorji, ki so jih naši brigadirji z veseljem pričakovali. Okoli njih je bil velik šrenj, saj boste razumeli, da jih je vsak hotel videti od blizu. Tako se bodo sedaj urednice želje brigadirjev, da bodo postali traktoristi, ki bodo koristili našim kmetijskim združenjem. Ta zakasnitev je nastala zaradi pripravljalnih del, sedaj pa se bodo tečaji normalno odvijali.

Imeli smo že več predavanj, na katerih so predavali tovaršiški iz Paračna. Pohvaliti se moramo, da nam okrajni mladinski komite v Paračnu prav rad pomaga in nes imajo vsi ljudje telo radi. Do sedaj smo obiskali tovarno tekstilnega blaga, ravno tako so nam vrnili obisk. S seboj so pripeljali odlično godbo in smo se skupno vrteli pozno v noč. Res je bilo prijetno. Z mladino v okolici smo dobili najtežje stike, srednješolci nam pridejo večkrat pomagat na traso. Imeli smo že srečanje s paračnsko gimnazijo v malem rokometu. Srednješolci so nas premagali s rezultatom 20:3; naši fantje so igrali tekmo po delu inso bili utrujeni, a to ne opravičuje poraza; gostje so bili odlični. V kratkem se bomo pomerili z garnizijo iz Paračna in odbojki. Knjižnica, ki smo jo dobili ob odhodu iz Novega mesta, nam zelo koristi, manjka pa nam zlasti knjig iz fizike, zato si jih izposojamo v knjižnici naselja.

Norme na trasi lahko dosegamo in celo presežemo, saj smo dobili za to priznanje; dvakrat smo udarni! Sedaj delamo na izkopu humusa. Pomagajo nam že stroji, ki opravljajo težja dela. Vreme je odlično in smo vsi bolj dobre volje. Pripravljamo se na kulturno prireditve, s katero bomo počastili prihod novih brigad na traso.

Prejmite brigadirjeve pozdrave od vseh brigadirjev

VL NOVOMEŠKE MDB »KATJA RUPENA«

V Angliji so pred kratkim razstavili sajlo, ki je bilo nekaj časa izpostavljeno atomskemu izžarjevanju. Trdijo, da ne gnije in da ostane dlje časa sveže. Zdravniki svojega mišljenja še niso povedali. Enake poizkuse delajo tudi naši znanstveniki; v bližini Fule so vzgojili atomsko pšenico, v Vinčih preizkušajo vpliv atomskega izžarjevanja na sadje, in v Novem Sadu že dela novi inštitut za polkurno uporabo atomskega izžarjevanja v kmetijski proizvodnji. Bodočnost nam marsikaj obljublja!

Medved Ci-či, ki ga je londonski živalski vrt pred nedavnim kupil na Kitajskem, se hrani z mladim bambusom, ki mu ga dovažajo iz Indije. To hrano pridno »zaliva« s piščajo iz kuhane špinacle, pomarančnega soka in vitaminov.

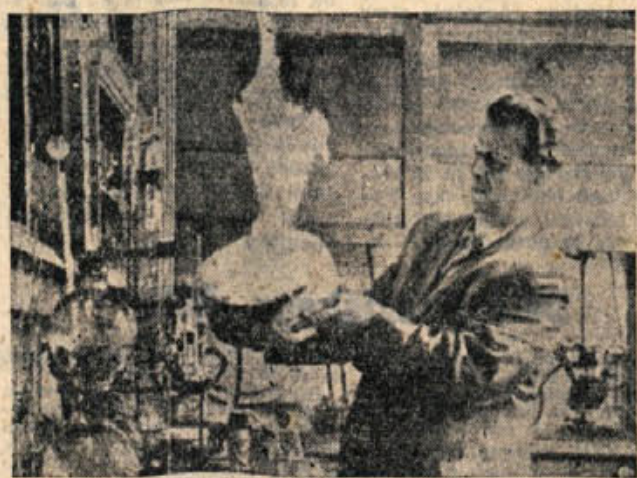

Če je količak vremena, uporabijo ljudje zdaj vsako uroico za delo v vinogradih. Kdor tega ni postoril v januarju ali februarju, ko je bilo toliko lepših dni, mora pohiteti zdaj v aprilu, ko se nam obeta precej slabih in mokrih dni. Zadržni dež na Dolenjskem in Spod. Posavju je bil prava rešitev za deželjo, saj je bila zemlja že kar presuha in žita so se napila vode zares v zadnji uri

Kaj bi bilo, če bi...

... če bi imeli repe, na primer! Humorist v brigadi si je zadevo za april zamislil takole, kot jo vidite na sliki...

V Sovjetski zvezi uporabljajo tudi bencin v prahu; stisnjen v blok gori kakor les

SPOMINI STAREGA AMERIKANCA

Piše John Lokar st.

Bilo je leta 1898, ko sem začel delati tam na predorih. Bilo je težko in umazano delo, a bil sem ga vesel.

Ko sem z vandrovcem iskal delo, se mi je tudi to pripetilo: Večkrat sva šli v gozd in si zakurila, da sva se grela. Tam blizu je bil »štajnpruh« ali kamnolom, kjer so si delavci kuhali in imeli malo koč. Neki dan se je pripetilo, da je tam nekoga delavca ubilo, ko je nanj padla velika skala. Pogreba so se udeležili vsi delavci. Midva sva medtem šla v kamnolom, da si poiščeva kaj za pojedsti. Našla nisva drugega kot v neki škattli sladkor v koščkih za kavo. Nabasala sva si ga v žepu in odšla v gozd. Tam sva blizu dveh sotorov zakurila dober ogenj, se vesdila in grela. Iz žepa sva vzela kruh in sladkor. Kdo bi si mislil, da bo tu mimo prišel žandar s puško na rami! Zelo naju je prestrašil. Vprašal naju je, če imava delo in kje sva preje delala. S prijateljem sva znala nemščino le za silo, a odgovorila sva mu kolikor sva mogla.

Zandarju sva na zahtevo pokazala majhni delavski knjižici; pregledal ju je in ko je našel vse v redu, nama je naročil, naj si poiščeva delo, kar sva seveda sama tudi želela.

Delo, ki sva ga dobila v tunelu, je bilo resnično težko. V tunelu je bilo zelo mokro. Hlače so bile venomer premočene in ko smo vozili naložene vozičke ven na prosto, so v hudi zimi kar zmrzile na nas še predno smo utegnili priti nazaj v tunel. Za one delavce, ki so bili samo notri, je bilo pozimljaj boljše. Nekateri so imeli tudi boljše stanovanja, da so se ob prostem času dobro segreti in odpočili, ampak moj vandrovec in jaz sva imela le borno bivališče za podstrešju. Tako je nekoga dne prijatelj resno zbolel in moral je v bolnišnico. Vzelo je dolgo časa, da je zopet ozdravel. Jaz se čudim še danes, da nisem tiste čase zbolel.

Teško je bilo življenje tiste čase, nezavedni delavci pa so še slavili cesarja. Bilo je leta 1898, ko je v Italiji anarhist umoril cesarico Elizabeto, ženo Franca Jožefa. Kaj so takrat počeli avstrijski delavci na tej novi železnici? Zbrali so se z zastavami in palicami in imeli so tudi nože, korakali so po novih tračnicah in grozili, da bodo vse Italijane pretepili in pregnali nazaj v Italijo. Sicer pa je nas bilo nekaj toliko pametnih, da nismo hoteli z njimi.

Prihodnji dan smo zvedeli, da je bil med temi napeteži hud pretep in zandarji so povpraševali, kdo je bil med njimi. Tako je delala nezavedna množica. Nekateri delavci smo pa seveda po tihem preklinjali, ker si tega glasno nismo upali, kajti bilo je strogo prepovedano govoriti slabo ali godrnjati proti cesarju Francu Jožefu. Ljudje, ki so za časa Franca Jožefa bivali v Avstriji, to še danes dobro vedo, da je bil marsikateri vtaknjen v ječo zaradi razžaljenja cesarja.

Delal sem naprej v tem tunelu. Potem, ko sem si nabral nekaj denarja, sem si kupil novo obleko in klobuk, pa tudi lepa peresa za klobuk.

Bilo je nekaj dni pred veliko nočjo in sem se hotel malo postaviti. Le lase sem imel zelo dolge, ker se nisem dal že danj časa ostriči. Menil sem, da je treba tudi to storiti, kajti fant, 22 let star, mora biti lepo ostrichen. Poizvedoval sem, kje je kakšna brivnica, ko mi nekdo pove, da ima brivnico v bližini neka ženska, ki zna mojstrsko ostriči. Tja sem se napotil. Bila je res zelo dekle ali ženska, tega sicer nisem nikoli zvedel, a dobro se mi je zdelo, ko je toliko časa gladila in mi rezala dolge lase. Za 20 krajcarjev mi jih je ostrigla, in sicer je bilo to prvič in zadnjič, da mi je ženska strigla lase. No sedaj sem pa res izgledal kot fant in bil sem tudi bolj vesel.

Klican sem bil na »štilingo«. Več fantov nas je šlo v mesto Trnovo. Bila je moja tretja »svizitinga«. Dva avstrijska oficirja sta me obračala okrog, ko sem stal pred njima v Adamovi obleki. Eden je rekel, da sem dober za vojaka, drugi, da nisem. Obveljala je tistega, ki je rekel, da nisem. Bil sem prav vesel, ker sem se mislil na Ameriko in sem se že malo bal, ko sta me tako dolgo obračala in pregledovala, da me bosta potrdila k vojakom. Pred mano je bil neki junak, katerega sta le malo pogledala in potrdila.

Po tej »svizitingi« sem šel nazaj na svoje delo v tunel. Zdaj je bilo tu že nekoliko bolje in ni bilo treba več zmrvovati. Neki dan pa mi nepričakovano prinese prijatelj pred tunel pismo od sestre. Sporčila mi je, da je umrla moja ljuba mama in da naj pridem hitro domov. Le eno črko je sestra napačno napisala na kuvertu in pismo je romalo vse naokrog, tako da sem ga prejel prepozno, da bi mogel pravčasno na njen pogreb. Takrat sem se živo spomnil tiste male potice, ki mi jo je mati spekla za popotnico.

Sestra mi je pisala, da je mati, ko je ležala na smrtni postelji, mnogokrat izrazila željo: »Samo, da bi še enkrat videla Janeza, pa bi lahko umrla.« Zelo me je prevzelo to in nisem mogel drugo kot vsteti se pred tunelom tam na Ceskem in mlo sem se zjokal. Tovariši me je tolažil, da bi dobre matere dale vse za svoje otroke, tudi življenje. Bil je to hušji udarec zame, kot vse drugo. Delal sem še naprej v tunelu, a bilo mi je težje ko v zimskem mrazu. Se vedno sem mislil na rajžo v Ameriko. Čeprav sem danes že star, se vsega tega živo spominjam, in kot takrat, so mi tudi sedaj solze zalile oči ob spominu na drago mamo.

Ko je mati umrla, mi je zapustila njive in bajto, na kar sem dobil toliko denarja na posodo, da sem lahko šel v Ameriko. Domov sem šel v decembru 1899. leta. Tam sem ostal šest tednov, da sem si uredil vse za mojo pot v Ameriko. Vzel sem slovo od svojih sorodnikov, znancev in prijateljev. To ni bilo tako žalostno slovo kot takrat, ko sem se zadnjikrat poslovil od svoje matere. Ko sem stopil iz bajte, sem se živo spomnil tiste male potice, katero mi je mati ob mojem prejšnjem slovesu podarila. Ob mojem odhodu sedaj ni več stala na pragu mati in mi s solzami v očeh voščila srečo.

Ivan Tavcar OTOK in STRUGA

Tam, kjer se pot zavije v znani hrastov gozd, ji je prijel slučajno nasproti baron iz Struge. Počasni je stopalo živinče, na katerem je sedel, in s težavo privzdigovala kopita iz globokih luž.

Strmeč je obstal tik nje ter takoj skočil raz konja.

»Moj Bog! Kontesa, kako prihajate tu sem?«

Dvignila je roke proti njemu:

»Gospod baron! — — —«

Ni mogla govoriti. Baron pa se je sklanj hotel razsrditi po svojih navadi.

»In v takem vremenu in v taki opravi! Bolezen je neizogibna!«

»Gospod baron, povejte mi, resnico! Grof Milan! Vaša sestra, baronica Zora! Ali je res? Povejte mi, ali je res? Jaz sem grozno nesrečna!«

V prvem trenutku ji ni vedel ničesar odgovoriti.

»Torej je vendar resnica!« je vzdihnila. Zapustile so jo zadnje moči in brez zavesti se je zgrudila v njegovo naročje. Sedel je ž njo na mirnega, starega svojega konja, ki je, čuteč na svojem hrbljahu dvojno breme, melanholično povesil glavo. Potem pa je moral priti oster tek, ker so baronove ostroge neusmiljeno orale po njegovih rebrih.

Kakor otroka jo je držal v svojih rokah:

bledi njen obraz je slonel na njegovih prsih, in včasih je čutil, kako je bilo njeno srce.

Povedati moramo, da baron Konstantin takrat ni bil brez strasti. Ko se je namreč podil med visokimi smrekami in ko je opazil, da ni nikjer živega duha, je hipoma ustavil konja, se sklonil k bledemu obrazu, ki ter poljubil mrzlo njeno lice! Hotel je predrzni ta čin brez dvombe še enkrat ponoviti, kar je okrog ovinka zavila stara žnica. Kakor deklica je zardel...

Potem pa je v divjem skoku prijel na otoško dvorišče ter oddal sladko svoje breme strmečemu deklam, ki so takoj pričele silovito jokati ter klicati Boga in vse svetnike božje na pomoč.

X.

Minila je zima in na vseh mestih so hitele pomladanski cvetovi iz zemlje. Tudi kontesa Serafina je bila ravno prebila dolgo bolezen, boreč se med mrzlo zimo s smrtno za mlado svoje življenje.

Solnce je rahlo sijalo. Na vrtu na znani terasi je sedela, slabotna, blede, in močno so se ji poznali znaki prebite bolezni. Zaspalo tožno je zrla na mimo hiteče valove in kakor v sanjah je trgala z drobnimi svojimi prsti list, katerega je bila ravno prebrala. Košček pa je metala v vodo. Pri njenih nogah je sedela kontesa Lucija

in ljubeznipolno svoje oko je dvigala skrbljivo proti bolnici.

»Lucija,« je dejala trudno, »kdo je nama še pisal danes?«

»Tudi tvoja mama!« je odgovorila ona boječe.

»Kaj mi hoče?«

»Tu sem bi rada prišla čez poletje!«

Nevoljno si je z ročico pogladila čelo. Na lice pa se ji je prikazala rdeča lisa. Potem je izgovorila mrzlo:

»Piši ji, naj še počaka mesec dni!«

»In potem?«

»Potem bom popolnoma zdrava in ji napravim prostor! Potem naj pride grof Egon in kdor hoče!«

»In ti, Serafina?«

Kontesa Serafina ni odgovorila takoj. Na lice ji je izginila rdeča lisa in obrazek ji je silno obledel.

»Jaz, Lucija, jaz pojdem — v samostan!«

»Ona je plaša hotela vstati.«

»Tih, Lucija, tih! Moj sklep je o tej stvari storjen!«

Kontesa Lucija je bila tako zelo osupla, da ni mogla izpregovoriti besedice. Takoj so se ji napolnile oči s solzami. Opazila je to kontesa Serafina.

»Lucija!« je zahtela. »Ne napravljaj mi bolečini pogled, zdj se mi, da nisno živeli prav, in dobro je, da se pokorimo. Nikar ne jokaj! Ali govoriš o drugi stvari!«

A govorica se ni hotela vneti. Sedel sta tiho in tako mirno, da je v bližnji grm sedla penica ter pričela žvrgetati drobno svojo pesem.

»Ko bi tičala v kletki, bi pač ne pelala!« je izgovorila kontesa Lucija.

»Tih, otroci! Nekaj sem te hotela še povprašati.«

Nekako sramežljivo je obrnila obrazek proti vodi.

»Vprašaj!«

»Kdo je bil pri meni, ko si ti prišla tu sem?«

Kontesi Luciji se je pri solznih očeh hotel napraviti smehljaj okrog krasnih ust.

»No, tisti zdravnik iz Struge, baron Konstantin, ki pa pred teboj že davno ni več plemeniti! Pravili so mi, da je prve čase cele noči prebdel pri tvojih postelji. Menda tisto sovražstvo med vama ni bilo tako strupeno, kakor si mi ti pisala! Vsaj ženstvu se je videlo, da je hodil mož prav upadlih lic tedaj, ko se je tvoje življenje borilo s smrtnjo! Ali sedaj, ko hočeš stopiti v samostan, te take posvetne stvari pač ne zanimajo več!«

Kontesi Serafini se niso pokazale samo rdeče lice na licih, temveč prav odločna rdečica je obliha ves obrazek.

»Hladno je! Pojdiva v sobo!«

Molče sta odšli z vrta.

Bolezen in druge bridke izkušnje zadnjih mesecev so bile pokončale pri kontesi Serafini ponos, ki se je šopiril v aristokratski njeni duši. S skleptom, da stopi v samostan, je slekla vse posvetno, kakor je pred pisano za take položaje. Postala je silno pobožna; skoraj vsak dan se je služila maše v cerkvi nad Strugo; ubogim pa je delila miloščino, da so klicali vse nebeške bla goslove nanjo! Da se je pri takih razmerah morala spriznati s svojim sovražnikom in končno dobrotnikom, to ji je ukazovala vest, pa tudi sveta vera, ki nam zapoveduje ljubiti sovražnike.

Dan za dnem se je ozirala po stezah, ne prihaja li baron Konstantin, ki je vendar moral vedeti, da hoče otoška kontesa stopiti v samostan ter se za vse življenje odtegniti pregrešnemu svetu. Saj se je po vsej srenji govorilo o njeni pobožnosti in o svetih njenih namerah. Ali barona ni bilo!

Ker je živeła v zavesti, da mora kot prihodnja samostanka izrvti najmanjšo korenico pregrešne ošabnosti v svoji duši, in ker je imela tudi zavest, da dolgože hvaležnost njemu, ki ji je stregel v silni bolesti, se je lepega dne odločila, da gre v Strugo, pomiriti se z baronom Konstantinom.

Ze med potjo so se ji borili po duši čudni občutki. Stopivši v zapuščeno struško dvorišče pa je skoraj zapustil pogum, in pobožni njeni naklepi so se hipoma raztopili. Ali naposled se je zopet ojačila.

